

KASVATUS

EESTI ÕPETAJATE LIIDU KASVATUSTEADUSLIK AJAKIRI

* J. AAVIK: Usuõpetus keskoolides ja gümnaasiumides

ENN MURDMAA: Kooliraadio

A. ARET: Linnaõpilaste liiklus suvel

Dr. HERMAN JÜRGENSON: Esteetiline võimlemine
kasvatusvahendina

J. KIROTAR: Algkooli tööõpetus vajab reformi

KOOLIUUENDUSNURK — E. HANSEN: Seinaleht
koolis

KIRJANDUSE ARVUSTUSI JA ÜLEVAATEID
VÄLISMAALT

KROONIKA

3. Eesti-Soome koolikongressi ajal korraldatava kooli-
näituse kava

PABEROSS

Maaret

ON SUITSETAJA PARIM SELTSILINE

A T E K L A
RIIDEKAUPLUSED

TALLINN. S. KARJA 15.
PÄRNU MNT. 6. ESTONIA PST II.

HAAPSALU, KURESAARE,
MUSTVEE, NARVA, PET SERI, PÄRNU,
RAKVERE, VALGA, VILJANDI, VÕRU

EESTI ÜHISTRÜKIKODA

TALLINN, NARVA MAANTEE 27
TELEFON 477-40 / ETK 73

VALMISTAB IGASUGU
TRÜKITÖID KIIRESTI
JA MINIMAALSETE
:: :: HINDADEGA :: ::

1 krooni kuus

suudate kindlasti panka sisse maksta oma lapse arvele. Selle väikese sissemaksuga kogute lapse täisealiseks saamiseni

350 krooni

suuruse kapitali. On aga Teil võimalik rohkem säästa, siis kasvab ka kapital vastavalt suuremaks.

Sellega kindlustate lapse tulevikku ja valmistate rõõmu enesele ja temale.

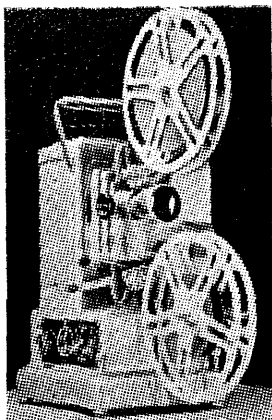
Seepärast

Juba täna

astuge lähemasse ühispanka või Ü. K. Eesti Rahvapanka ja avage oma lapse nimele hoiuarve ja makske sinna järjekindlalt iga kuu kindel summa.

Hoiuarved avavad kõik ühis pangad, hoiu- ja laenukassad ja ka

Ü. K. Eesti Rahvapank
Tallinnas, S. Karja 19

Ei riku filmi

**Kohaldatavad
helifilmile**

**Õkonoomne ja
odav**

Maailmakuulus Šveitsi
kitsasfilmi projektor

Valmistaja: E. Paillard & Cie
S. A. Yverdon ja S-te Croix

Ainuesindus:

O-Ü. SYSTEMA

Tallinn, Lai 9. Tel. 430-09

Nõudke prospekte ja ostuko-
hustuseta demonstreerimist.

Kes

Tallinnas elab, teab

Kes

Tallinna sõidab, peab
teadma

Et

kõige kasulikum

valmisriiete

ja
vihmakuubede
ostukoht on

K-m. S. Karschenstein

Harju 23

Alati viimased uudised.
Tellimiste vastuvõtmine.
Uuesti avatud naiskos-
tütüimide osakond vilunud
juurdelõikaja juhatusel.

Järelmaks 7 kuud.

- Pühadelauale aroomilised ja maitsvad
- ETK Külaliste ja Jõud kohvid, tujuloovad
- ETK veinid ja toiduained ETK populaarse
- küpsetuspulbri ning maitseainetega.

Kinkimiseks ETK ja Orto kosmeetikakaubad ilukarpides.

MÜÜGI ÜHISKAUPLUSIS.

KASVATUS

Eesti Õpetajate Liidu kasvatusteaduslik ajakiri

Nr. 3

Paastukuu 1939

21. aastakäik

J. AAVIK

Usuõpetus keskkoolides ja gümnaasiumides

Usund on küll enam tunde, meelsuse ja veendumuse asi ja seda elementi peab olema ja ongi palju usuõpetuses. Aga ka usuõpetuse alal on paratamatult tegemist teatava teadmiste hulga omandamisega. Kui võtta kogu keskkooli (progümnaasiumi või reaalkooli) pluss gümnaasiumi usuõpetuse kursus, siis koguneb selles ettenähtud teadmisi üsna kaunike hulk, mida õpilased 8 resp. 5 aasta kestel peavad omandama. Seal on piibllilood, katekismus, ülevaade Piibli koosseisust, kirikuajaloost (nii üldisest kui kodumaa omast), kirikuaastast, kirikukorraldusest, lisaks veel teatav hulk kirikulaule ja ka pühakirjasalme.

Külastades koolide revideerimisel usuõpetuse tunde ei saa revisident hinnata otseselt õpilaste usulist meelsust ja veendumusi, vaid näeb ja hindab õpetuse välist käiku ja saab ettekujutuse õpilaste teadmistest selles õppeaines. Seepärast tahaksin alljärgnevas kirjeldada mõningaid jooni õpilaste teadmiste tasemest usuõpetuse alal. Lähtun siin just gümnaasiumi lõppklassidest, sest seal ilmnevad teadmised annavad mõõdupuu ja kriteeriumi selle kohta, mida keskkool ühes gümnaasiumiga üldse suudavad usuõpetuse alal teadmiste bagaažiks ellu kaasa anda.

Kuidas on lugu gümnaasiumis õpilaste teadmistega ristiusu usuõpetuse olulisis asjus? Peab kahjuks ütleva, et osalt mitte kõige parem. Eriti pealiskaudseks ja lünklikeks osutuvad õpilaste teadmised Piibli enese suhtes.

Mul on viisiks oma reivdeeringuil isiklikult küsida just seda ala, sest pean seda eriti tähtsaks. On ju Piibel ristiusu alus, mil see põhjeneb. Pealeselle on Piibel ka puht kirjanduslikult ja kul-

tuurlooliselt seisukohalt tähtis teos; see on raamat, mida kõigist raaamtuist kõige rohkem maailmas on trükitud, loetud ja kõigisse keeltesse tõlgitud, — eriti Uus Testament.

Kuidas tunnevad õpilased, gümnaasiumi lõpetajad Piiblit? Nagu ütlesin, mitte just päris rahuldavalt. Suurel enamikul õpilasil on Piiblist, ta koosseisust ja ta üksikuist, isegi tähtsamaist raamatuist üsna hämarad, segased ja lünklikud kujutelmad.

Mu küsimusele, mitu Moosese raamatut on, olen nii mõnigi kord saanud vastuseks (gümnaasiumi V klassis), et 7! Mis on iga Moosese raamatu sisu eraldi, selle teadmisesest pole juttugi. Ei maksa küsida. Sisuga kohta teatakse vaid nii palju, et esimeses Moosese raamatus räägitakse maailmaloomisest. Millest muust sääl veel jutustatakse, selle kohta jäetakse vastus võlgu. Ometi võiks gümnaasiumi õpilastele õpetada koguni Moosese üksikute raamatute võõrakeelsed nimetused, *Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuterinomiium*, mis ei olekski nii raske. See aitaks paremini nende sisulist külge meeles pidada. Missugused raamatud järgnevad Moosese raamatule, seda ei tea peagu ükski gümnaasiumi V klassi õpilane.

Ka ei tea paljud õpilased, missugused raamatud või vähemalt millesisulised raamatud järgnevad Vanas Testamendis Moosese raamatule. Vähemalt niipalju peaks teadma, et need on raamatud, mis käsitlevad Iisraeli rahva ajalugu (Joosua raamat, Kohtumõistjate raamat, Samueli, Kuningate ja Aja raamatud). Mitmed vastavad, et Moosese raamatule järgnevad vahenditult prohvetite raamatud. Muidugi ei tarvitse nõuda, et tuleks pääst osata loetella kõik prohvetite raamatud nimepidi.

Ka see on paljudele õpilastele tume, et Vana Testamendi täieline väljaanne lõpeb nn. apokrüüfiliste raamatutega (vanas keeles „apokriiva raamatud“). Harilikult ei tule õpilastele meelde näitena nimetada ühtki neist raamatuist. Alles kui neile meenutada, et üks neist apokrüüfilisist raamatuist on leidnud ka uuemas ilukirjanduses käsitlust ja isegi eesti kirjanduses, taipab mõni õpilane nimetada „Juuditi raamatut“.

Õpilaste teadmistega Uuest Testamendist näib asi olevat üldiselt natuke parem, kuigi siingi esineb suuri lünki.

Enamik õpilasi ei tea, mis raamat (Apostlite teod) järgneb evangeeliumile ja isegi kõigi evangelistide nimesid ja nende evangeeliumide järjekorda ei teata. Sõna „sünoptikud“ on neile täiesti tundmatu. Ometi peaks seda gümnaasiumikursuses seletatama. Ja

isegi nimetus ning mõiste „epistlid“ on paljudele hoopis võõras, sest mul on olnud juhtumeid, kus mitte mingisuguste küsimustega ei õnnestunud õpilastelt välja meelitada vastust, et „Apostlite tegudele“ järgnevad apostlite „Epistlid“.

Küsimusele, missuguse raamatuga lõpeb Uus Testament, mitmed õpilased vastavad „Taaveti laulud“. Ei teata, et omal ajal oli viisiks paigutada viimased Uue Testamendi väljaande lõppu nende laulude üldreligioosse ja hardusliku sisu pärast, kuigi nad sinna õigupoolest ei kuulu.

Johannese Ilmutuse raamatu sisust gümnaasiumi lõpetajail on väga hämarad ja ebamäärased kujutelmad. Ei teata, mil puhul ja kus selle huvitava raamatu autor traditsiooni järele nägi seal kirjeldatud nägemusi (vangipõlves Patmose saarel). Samuti on enamikule tume raamatu sisu ja see, millega see lõpeb — taevase Jeruusalema maa pääle mahatulemisega ja rahuriigi algamisega. Ka oleks huvitav juhtida tähelepanu sellele, millistele tõlgitsustele ja ennustustele see müstiline raamat on asja annud ja kuidas see eriti mõnes usulahus on erilist vastukaja leidnud ning mõju avaldanud.

Peab ütlema, et ainult mõned üksikud õpilased tõstavad Vana ja Uue Testamendi kohta asetatud küsimuste puhul käed ja annavad nagu argu vastuseid. Sellest järgneb, et enamik õpilasi ei tea midagi vastata või ei ole oma teadmistes kindlad.

Edasi, peaksid gümnaasiumiõpilased teadma ka mõned kõige tähtsamad piibli tõlked, nimelt Septuaginta, Vulgata, Lutheri tõlge ja eestikeelne piibli tõlge aastalt 1739. Ainult viimast tunnevad peagu kõik õpilased, sest see on neile tuttav ja kätte õpitud eesti keele kursuse kirjandusloo osas. Ka Lutheri tõlget teatakse nimetada. Kuid Septuagintast ja Vulgatast ei ole kellelgi aimu. Ometi oleks kirikuajaloo seisukohalt, eriti katoliku usu puhul kui tähelepandavat tööka tähtis ja huvitav teada, milline tähtsus seal antakse Vulgata tõlkele.

Tagasi tulles Piibli küsimuse juure tähendan, et Piibli tundmine minu arvates usuõpetuse alal on eriti tähtis, sest nagu juba alguses tähendasin, sellel põhjeneb ja sellest lähtub ristiusu õpetus. Selle läbivõtmisel ja tundmaõppimisel tuleks seepärast ka gümnaasiumi usuõpetuse kursuses pikemalt viibida, igatahes niivõrd pikalt, et õpilasel oleks küllaldane ettekujutus ta koosseisust, ta tähtsamaist raamatuid ja nende sisust. Rääkides koosseisu teadmise nõudest ei ole sugugi mitte tahetud ütleda, et õpilaste tead-

mised Piibli alal peaksid piirduma ainult raamatute järjekorra loetlemisega, vaid ühes sellega peaks neile antama tarviline kujutelm tähtsamate raamatute sisust, nende tuumast ja vaimust; selleks tuleb lugeda neist üksikuid iseloomustavaid kohti. Kui ei ole sellekohast õpperaamatut, mis vastaks klassi kursusele, tuleb õpetajal dikteerida õpilastele vastav lühike konspekt, mis õpetaja on selleks koostanud. Lähemaid seletusi ja detaile saab anda vabamais vahe-seletustes ja arutuste puhul.

Sel puhul meenuvad mulle mu omad mälestused ja muljed usuõpetuse tundidest, kui olin õpilane veneaegse gümnaasiumi ülemais klassis. Siis meie õpetaja dikteeris meile just niisuguse lühikese konspekti piibli koosseisust ja koostumisist, konspekti, mida ta varustas omapoolsete vabade lisaseletustega ja millega kaasas käis vastavate raamatute ja kohtade lugemine Piiblist.

Tõsi küll, osaliselt on piibli puudulik tundmine gümnaasiumiklassis (endise gümnaasiumi kahes ülemas klassis) seletatav sellega, et selle läbivõtmine kuulus endiste kavade järele endise gümnaasiumi I klassi, kus õpilased selle ala süstemaatiliseks läbivõtmiseks veel ei olnud küpsed; pealegi jõudsid nad gümnaasiumi ülemaisse klassidesse siirdudes sellegi unustada, mis oli õpitud I klassis (7-ndal õppeaatal).

Kuid niisugusel korral oleks võinud ja oleks tulnudki seda korrata eelviimases või viimases gümnaasiumiklassis ja seal siis kogu teatavate täienduste ja lisangutega, nagu see loomulik ja kohane nende klasside enam arenenud eale, sest Piibli läbivõtmine on, kordan seda, tähtis mitte ainult eraldi ristiisu õpetuse seisukohalt, vaid ka üldhariduse mõttes kui kõige kuulsama ja kõige rohkem trükitud ja loetud kirjandusliku koguteose tundmaõppimine, mis inimkonna kultuuri ajaloos on mänginud suurt osa ja mis igasse ristiisku rahvaste keelde on jätnud suure hulga isegi keelilisi ja stiililisi jälgi teatavate otse vanasõnalisteks ja üldkõnekäänulisteks kujunenud ütluste näol, mida praegune noorsugu piibli tundmise languse tõttu palju vähem tunneb ja tarvitab kui vanemad sugupõlvad. Tähendatagu, et Inglismaal kasutatakse Piibli üksikute osade lugemist ja käsitlemist kui kirjanduslikku lektüüri kogu emakeele õpetuses.

See piibli puudulik tundmine, n. ü. nõrgenenud piiblikultuur meie noorsoos ja eraldi gümnaasiumi lõpetajate juures omandab eriti terava, otse paradoksina tunduva nähtuse mulje, kui samal

ajal gümnaasiumi lõpuklassis toimub paganauskude üsna põhjalik läbivõtmine. Tõepoolest, kui esimesel poolaastal minna usuõpetuse tundidesse gümnaasiumi lõppklassis, nii umbes oktoobri- või novembrikuus ükskõik missuguses koolis, siis muud ei kuule kui Budhast või Muhamedist või Brahma usust jne., kusjuures nende usuasutajate ja -algatajate elulugusid seletatakse üsna üksikasjaliselt. Kõige selle tõttu tunneb gümnaasiumi lõpetaja kahtlemata paremini neid paganausundeid kui oma ristiusu alust — Piiblit — selle koosseisu ja selle raamatute sisu. See kõlab paradoksina, aga see on nõnda.

Ja mis kõige tähelepandivam, on see, et usuõpetajad — lubage mul seda siin ütelda, kui ma juba kord olen hakanud otseselt avaldama oma muljeid —, jah, usuõpetajad ise näivad väga meelsasti käsitlevat neid paganausundeid ja nende käsitlemises kaua viibivat. Tuuakse küll esile seda arendavat ja harivat mõju, mida avaldab ja annab eri usundite tundmaõppimine ja nende võrdlemine ristiusuga. Kuid kui see sünnib päris õppeaine — ristiusu enese — tundmaõppimise kulul, siis on see igatahes teatav liialdus, millega tuleks olla tagasihoidlik, s. o. paganausundeid tuleks käsitleda ainult niipalju, kuipalju selleks aega üle jääb sellest, mis ristiusu enese õpetamisel kavas on ette nähtud. Kui viimases esineb õpilasil teadmiste lünki, unustamisi, siis tuleks need enne täita ja alles siis natuke pilku heita ka teiste usundite ajaloole ja nende olemuste tundmaõppimistele.

Seepärast oleks minu nõuanne: paganauskude käsitlemisest katsetagu võimalikult kiires korras üle minna; ei tarvitse seal anda liig palju detaile; piisab lühikeste iseloomustuste esitamisest ja mõnede oluliste joonte esiletoomisest. Sest peetagu silmas, et osa paganaussundeid võetakse läbi ajaloos, nii muinaskreeka ja -rooma usund, islam ja muinaseestlaste usund.

Et tõesti usuõpetajaile enestele meeldib paganauskude käsitlemine, seda näitas ka see, et uute õppekavade koostamisel kaitsti ühe nende esindaja poolt paganausundite jätmist gümnaasiumi usuõpetuse kavasse. Teiselt poolt — ka tähelepandiv nähtus oma vastuoksuse tõttu — tehti mõnede kavaprojekti arvustajate poolt ettepanek jätta Piibli koosseisu käsitlemine kui tarbetu ala gümnaasiumi usuõpetuse kavast hoopis välja, nii et nende sõnade kõnelejal kui vähikul tuli selle osa sissejätmist kaitsta.

Mis puutub kirikuajaloo tundmisesse, siis on sellepoolest seisu-

kord üldiselt parem, eriti neis osades, mis tulevad käsitlemisele ka ühenduses üldajalooga, nagu ristiusu tagakiusamised, ristiusu võidulepääs, Constantinus Suur, kiriku jagunemine ida- ja lääne-Rooma kirikuks, keskaja munklus, paavstlus, reformatsioon ja vastureformatsioon, valgustusaja usulisfilosoofilised tendentsid ja samuti tähtsamad ajaloolised tööga kodumaa kirikuloost.

Kuid niipea kui küsimus kaldub puht usulistesse seikadesse ja õpetustesse, ei ole sealgi teadmised kuigi kindlad. Nii teatakse vähe näiteks kirikuisadest. Ainult mõni üksik õpilane teab nimetada Augustinuse ja Chrysostomose nime.

Siinemaani rääkisin usuõpetusest gümnaasiumis, mõteldes seega endise güm-ni ülemaid klasse, millest järele on jäänud vaid viimne, tänavu kevadel lõppev viies, ja uue gümnaasiumi seni alles esimest klassi. Tulles keskkooli (progümnaasiumi ja reaalkooli) juurde pean ütleva, et seal on asi parem. Ja üldse, mida enam allapoole minna õppeaastate redelil, seda vähem tuleb arvustavat ütelda usuõpetuse tundide kohta. Nii on minule usuõpetuse tunnid progümnaasiumi I ja II klassis jätnud üldiselt sümpaatsema ja rahuldavama mulje kui gümnaasiumis. Võib-olla sellepärast, et usuõpetajad seal püüavad olla meetoodiliselt lapsepärasemad ja et see külg on neil nagu paremini välja kujunenud: piibllilood, katekismus, kirikulaulud, natuke kodumaa kirikulugu. Ka nõuded ei ole seal nii suured ja võib-olla õpilased suhtuvad seal usuõpetusele vastuvõtlikumalt ning õpivad seda hoolsamini.

Võib-olla saadakse minu senisest ettekandest selles mõttes natuke valesti ja ühekülgselt aru, nagu ma pooldaksin ainult ühekülgselt teadmiste andmist, nimede ja faktide teadmist, nii-ütelda puht mõistuslikku külge usuõpetuses, kuna selle tuum, religioosne tunne, ta eetiline väärtus ja mõju jääks nagu kõrvaliseks asjaks. Nii see ei ole siiski mitte minu poolt mõeldud. Usuõpetuse peamine ja lõpp-eesmärk on iseenesest-mõista mainitud väärtuste edasiandmine ja sugereerimine õpilastele. Kuid ma arvan, ja olen veendunud, et ka faktiliste teadmiste evimine selleks omalt poolt teataval määral kaasa mõjub, ja seda enam, mida kõrgemale on jõutud hariduse ja arenemise astmel, s. o. gümnaasiumiklassides. Sest loomulik on, et see, mille kohta inimesel on teadmisi, see hakkab teda ka rohkem huvitama, isegi siis, kui ta peaks selle kohta teataval määral arvustavalt suhtuma. Nii viib piibli ja kirikuajaloo tundmine usule ja kristlikule kirikule kindlasti lähemale ja äratav selle kohta huvi.

Seepärast selle teadmiste külje rõhutamine on minu arvates üks vahend meie noorsugu huvitada usulisist küsimusist ja levitada temas religioosset vaimu ja arusaamist. Seepärast tuleks isegi katekismust ja kirikulaule võimaluse piirides korrata (meeletuletamise otstarbel) gümnaasiumiklassides, sest kindlasti on sellest kõigest nii mõndagi õpilasil ununenud. Räägitakse koguni seda, et mõned gümnaasiumiõpilased, kuigi võtavad osa usuõpetusest, ei tunne täpselt enam isegi meie isa palvet peast!

Paratamatult järgneb sellest kokkuvõtlik otsus usuõpetuse kohta meie gümnaasiumis ja keskkoolis: usuõpetuse tase, eriti teadmiste omandamise poolest, on üldiselt madal ja mittehuldav.

Mis puutub lõppeks metoodilisse külge, siis ka selle kohta lubatagu mõned märkused. Usuõpetajad, kelledest enamik on ühtlasi kirikuõpetajad, on seetõttu loomupärase kõneandega isikud ja elukutselised kõnelejad, millist annet see elukutse otse eeldab. Nad on harjunud jutlust ja vaimulikke kõnesid pidama ja sellega mõjuma kuulajaisse. Võib tähele panna, et seda oma harjumust mitmed usuõpetajad kalduvad ka natuke üle tooma klassitundidesse. Paljud usuõpetajad kipuvad ise kõnelema klassis liiga palju. Selle tagajärjel klass jääb vahel natuke kauaks passiivse kuulaja osasse. Mõnede õpetajate juures teevad õpilased küll ülestähendusi õpetaja seletustest ja konspekterivad tema ettekannet, kuid olen tähele pannud juhtumeid, kus ükski õpilane seda ei tee, või teevad ainult mõned üksikud.

Klassi aktiveerimise eesmärgil ja paremate tulemuste saavutamiseks teadmiste alal tuleks õpilasi tunnis rohkem läbi küsida, lasta neil jutustada ja üles ütelda ülesantut ja seda isegi gümnaasiumi viimseis klassis. Mida enam õpetaja seda nõuab õpilasilt, seda paremini valmistavad nad tunde ette ja omandavad seda, mida neile antakse õppida.

Kui õpetaja esitab omapoolseid lisaseletusi või tahab anda mingi kursuse osa oma koostatud ülevaatenähtena, siis on tarviline, et õpilased seda üles märgivad sellekohasesse eri vihikusse või kladesse või klade osasse. Õpetajal tuleb neid vihikuid või kladesid aegajalt kontrollida korralikkuse suhtes, sest nende viimasest omadusest oleneb ka õpilase suhtumine ainele ja edasijõudmine selles.

Sellest kõigest teine järeldus: Et usuõpetuse tase oma saavu-

tuste poolest on nii madal, siis on selles eeskätt süüdi puudulik metoodiline külg.

Kui ühelt poolt toonitasin teadmiste omandamise tähtsust, siis teiselt poolt pean tarviliseks hoiatada, et niisuguses vabatahtlikus ja seejuures meelsuslikus aines, nagu seda on usuõpetus, õpilasi ei koormataks üleliigse teadmiste nõudmisega. Tuleb teha teatav valik sellest, mis igal usuõpetuse üksikalal — piibel, kirikulugu, katekismus, jumalateenistuse kord, kiriku korraldus, kirikulaulud — on kõige olulisem ja tähtsam nende üldkujutelmade ja teadmiste saamiseks, mis haritud inimesel peab olema, et olla ühenduses ristiusu põhiõpetuste ja ta olemuse arenguga ning ta probleemidega. Ja nende tõesti oluliste ja hädavajaliste teadmiste korraldiku omandamist — tuleb siiski ka tõsiselt nõuda ja nende nõuete läbiviimist taotella kõigi metoodiliste ja pedagoogiliste abinõude ning võtetega.

Et võimalikult suure eduga õpetada usuõpetust, selleks peab usuõpetaja peale tubli usumehe olema ka ühtlasi hea pedagoog, kes võtab seda oma pedagoogitegevust tõsiselt ja andub sellele täielise innu ja huviga. Religioosne tõsidus ja hardus ühes pedagoogilise osavusega, mis vaistlikult leiab kõige paremaid metoodilisi võtteid, suudab teha usuõpetuse tunnid huvitavaks ja armsaks õpilastele. Niisugusel korral see annab õpilastele mitte ainult teadmisi ja mitte ainult ei arenda neid intellektuaalselt, nagu seda teevad teaduslikud ained, vaid sugereerib neile ka tõsist huvi religiooni vastu ja austavat suhtumist sellele.

Kui usuõpetajad oma kõneosavust, millega nad on annetatud, ja mille voolavust ja head, selget diktsiooni ning veenvust on meil juhust olnud usuõpetuse tundidel imestella, oskavad kasutada õigesti juhitud sellest niihästi usulisest veendumusest kui pedagoogilisest vaistust, siis muutub see neil relvaks, mis kindlasti võidab iga ükskõiksuse ja tekitab aine vastu huvi.

Kuid usuõpetaja tegevus ja mõju õpilaste suhtes ei pea piirduma mitte ainult õppetundidega ja neis nõutavate õpingute suundamisega, vaid nad peaksid seda ulatama ka õpilaste usuelule väljaspool kooli. Mõtlen sellega ennekõike õpilaste kirikuskäimist. Minule näib, et see viimane jätab teataval määral soovida. Isiklikult käin sageli kirikus, vähemalt pühapäeva tagant, ja pean ütleva, et, välja arvatud leeripühadel, on seal võrdlemisi vähe õpilasi näha, eriti poeglapsi. Kuid just kirikuskäimine jumalateenistusel, kus viibitakse teatav aeg nagu väljaspool harilikku ja iga-

päevast maist õhkkonda, mõjub hinge puhastavalt ja ülendavalt, ja kui see noortele saab ilusaks harjumuseks, siis see ei jäta oma head mõju avaldamata niihästi otsesele usulisele kasvatusel kui üldmoraali ja eetika tõstmisele nende juures. Kuidas noori kõige paremini mõjutada seda tegema, selles küsimuses jääb muidugi usuõpetajate eneste ülesandeks leida selleks kohaseid teid ja vahendeid. Kõige tähtsam oleks siin muidugi õpetajate ja vanemate eeskuju. Võib-olla õnnestub eriti viimastele — vanematele tähelepanu juhtida, et nad kirikus käiksid ja oma lapsi sinna kaasa võtaksid.

Oleme vaadelnud usuõpetuse seisundit keskkoolis ja eriti gümnaasiumis, kui mitte küll selle nähtuse täies ulatuses, siiski mõningaid üksikuid jooni sellest, mis on silma paistnud usuõpetuse tundide küllastamisel. Kuigi siin oleme, nagu see oli meie ülesandeks, esile tõstnud mõnda, mis meie arvates on puudus, oleme siiski veendunud, et iga usuõpetuse õpetaja tahab oma ülesandele suhtuda täie tõsiduse, huvi ja vastutustundega ja püüab oma parema arusaamise ja oskuse järele saavutada järjest paremaid tulemusi. See pärast võib olla kindel, et nagu Eesti keskkoolis ja gümnaasiumis üldiselt paraneb vähehaaval iga aastaga õpetuslik ja kasvatuslik tase, nii tõuseb see järjest ka usuõpetuse alal selle aine õpetajate üha suurenevamate kogemuste, viljumuse, täieneva õpikutekirjanduse ja — loodetavasti ka ühiskonna üha soodsamaks muutuva suhtumise tõttu usuõpetusele.

ENN MURDMAA

Kooliraadio

Meie kool on rikastunud uue kasvatus- ning õppeabinõuga — kooliraadioga. Kooliraadio levik on teinud meil üsna suuri edusamme: juba on meil umbes 50% koole, kus kuulatakse kooliraadio tunde. Suuremal osal neist koolidest puuduvad küll veel omad raadioaparaadid, mis pärast kuulatakse kooliraadio tunde koolijuhatajate või õpetajate aparaatidega, — kuid ikkagi kuulatakse.

„Õpetajate Lehe“ 2. numbrist leiame väljenduse, et „esialgu (minu harvendus, E. M.) ei ole võimalik veel raadiot koolide s u n d u s l i k k u d e õppeabinõude hulka võtta, see teeks paljude koolide ülalpidajaile raskusi.“ Sellest väljendusest tuleks järeldada, et

tulevikus võib kooliraadio koolidele ka sunduslikuks saada.

Kooliraadio kiire levik ja meie hariduselu juhtiva asutuse pooldav seisukoht tema suhtes osutavad selle uue kasvatus- ning õppeabinõu elulisust, mispärast tohiks õigustatud olla sõnavõtt kooliraadio kohta, seda enam, et seda siiani tehtud pole. Kõnelen allpool kooliraadiost peamiselt algkoolis, kus mul võimalus on olnud ligi paari aasta vältel kooliraadio tunde jälgida.

Vastu ning poolt.

Kooliraadio vastu olen kuulnud järgmisi väiteid:

Tähtsaim vahend kogemustega rikastumisel inimesel on silm. Raadio jätab aga nägemismeele täiesti kõrvale.

Täiesti õige on, et koolis, eriti algkoolis, suurem osa tööd tuleb rajada nägemisele. Näitlikkust — ja ka just näitlikkust silma kaudu — on ju rõhutanud kõik tähtsamad kasvatusteadlased. Viisuaalse külje tähtsust rõhutab ka vanasõna: „Oma silm on kuningas“. Kuid ega kooliraadio ei tahagi ju ainuvalitsejaks koolis saada. Tal on koolis ikkagi piiratud ülesanded. Ja peale näitlikkuse, mis teostatakse kehalise silma abil, on näitlikkus, mis teostatakse — kui nii ütelda võiks — „vaimusilma“ abil. Ja sellisel näitlikkusel on koolis väga suur tähtsus. Kui õpilane midagi loeb, siis ta ju ka oma lihase silmaga ei näe asju, millest ta loeb, vaid ta peab õppima loetud asju elavalt oma vaimusilma ette tooma. Trükisõna, mis on koolis prevaleeriv vahend, ei anna ju lapse silmale ka mingisuguseid kujutlusi asjadest endist. Tõsi küll, trükisõnale lisanduvad koolis pildid, graafilised joonised, asjad ise jm., mida ei saa anda raadio. Kuid raadiol on näitlikustamiseks jälle erilised abinõud, mis enamalt jaolt ei ole koolile kergesti kättesaadavad. Mõtlen kõige pealt helisid. Kuuleme raadios mitmesuguseid loomade ja lindude hääli, metsamühinat, veekohinat, masinate mürinat, kõuekärgatusi, kella-helinat jne. jne. Eks aita need helid asjade ja sündmuste kujutlusi elavamalt meie vaimusilma ette manada? Näitlikustamise sihis on raadio kavades esitatud ka pildid ja joonised, kus need on vajalikud selgema ülevaate saamiseks ettekande sisust. Elavate kujutluste loomiseks aitab kaasa ka kunstipärane ettekanne: vastav toon, õige rõhutamine, õige tempo ning pauseerimine jne.

Edasi tuuakse kooliraadio vastu ette, et kooliraadio tundidel

õpilased peavad olema ainult passiivsed pealtkuulajad, mis tähendab nende isetegevuse tahaplaanile tõrjumist. Õpilaste isetegevus aga on moodse pedagoogika tähtsamaid alussambaid.

Õige on, et raadiotundidel õpilaste isetegevuse moment jääb rohkem tahaplaanile kui mõnel teisel tunnil, kus õpilastel endil õpetaja kaasabil tuleb leida uusi tõdesid, kuid ka selline õppetegevus, nagu see sünnib kooliraadio tundidel, on eluline ja vajalik. Eks tule ju õpilastel pärastises elus ka kuulata loenguid, ettekandeid, mõtteavaldusi, mispärast nad ka koolis peavad saama sellekohase ettevalmistuse. Ka kooliraadio tunnid ei jäta õpilaste isetegevust täiesti tahaplaanile. Kooliraadio tunnid võivad ja enamasti just peavadki olema ühenduses teatavate eel- ja järeltöödega, mis võimaldavad suuremal määral õpilaste isetegevust. Õpilased — saades teatavat ergutust eeltöödest ja teades, et pärast raadiotundi neil tuleb tunni sisust aru anda, — on sunnitud ka raadiotunni ajal teataval määral aktiivsed olema tehes vastavaid märkmeid.

Veel tuuakse kooliraadio vastu ette, et ta on ikkagi meie oludes luksus, kuna meil oleks koole vaja varustada eeskätt palju hädavajalikumate õppeabinõudega, kui seda on raadioaparaat. Meil on koole, kus puuduvad korralikud klassitahvliidki, rääkimata kõigist muudest seadetest ning vahenditest. Öeldakse, et kui koolil, kes on juba kaunis hästi varustatud õppevahenditega, tuleks valida raadioaparaadi ja kitsasfilmi-projektori vahel, siis peaks eesõiguse saama kitsasfilmi-projektor, kuna kitsasfilm aitaks väga suurel määral näitlikumaks teha õpetust, raadio aga ei ole nii hädavajalik õppetegevuses.

Neil väidetel on teatav osa õigust. Aga just sellepärast, et koolide ülalpidajad ei ole suutnud koolidele muretseda kõiki hädatarvilikke õppeabinõusidki, ei ole ju ka kooliraadio tunnid meie koolidele esialgu sunduslikud. Ei saa midagi olla kitsasfilminäitaja vastu, see on tõesti väga hea näitlikustamise abinõu, kuid see aparaat on ju ka üsna kallis ja ei ole sellepärast ka paljudele koolidele kättesaadav. Nii et üks kui teine on soovitatav muretseda, kui aga üle saadakse rahalistest raskustest. Kui ehk kitsasfilm on hea abinõu õppetegevuses, siis kooliraadios võiksime näha head abinõu kasvatustöös, millega muidugi ei ole öeldud, et kooli õppetegevuses ei olegi tähtsust kooliraadiol ja kasvatustöös — kitsasfilmil.

Veel on kooliraadio tundide vastu väidetud, et kooliraadio tundide kuulamisega hulk aega õppetegevusest läheb kaotsile, et alg-

kooli õppekava niigi juba ei suudeta korralikult läbi võtta, et sagedased aktused ja muud üritused nõuavad endile õpilastelt ja õpetajailt palju jõukulu ja aega.

Kui aktuste ja muude ürituste peale kulub palju aega ja kui algkooli õppekava läbivõtmine on ühenduses suurte jõupingutustega, siis on need pahed omaette ja tuleksid nad kõrvaldada. Kooliraadiot ei saaks nende pahede pärast süüpinki asetada. Kooliraadio aitab ju õppe- ning kasvatustööd süvendada.

Nõudeid kooliraadio tundide korraldamisel.

1. Algame kooliraadio tundide kavade st. Need peaksid olema kõige tihedamas seoses kooli õppekavade ja kasvatustööde sihtidega. Kooliraadio tunnid peaksid täiendama ning süvendama kooli kasvatustööd ning õppetegevust. Need tunnid peaksid silmas pidama eeskätt seda, mida kool ise nii hästi lastele anda ei saa, mille pakkumine kooli poolt oleks ühenduses suurte raskustega, suure ajakulutusega või suure ainelise kulutusega. Võtame näite algkooli eesti keele õppekavast. Seal on palju asju, mida raadio tunnid võiksid süvendada. Lastekodumuinasjutud I ja II klassi kavas, kohalikud muinasjutud III klassi kavas, rahvamuinasjutud, kunstmuistendid, kodumaa kangelaslood IV klassi kavas, Kalevipojast VI klassi kavas, lood ja muinasjutud loomadest I, II ja III klassi kavas, loomkangelasi IV klassi kavas; vanade inimeste mälestusi möödunud aegade elust III klassi kavas, hõimurahvastest IV ja V klassi kavas, vabadussõjast V klassi kavas, rahvuslikust ärkamisajast VI klassi kavas: reisikirjeldusi, avastuslugusid V klassi kavas; lugusid ja pilte kirjanikkude ja suurmeeste elust V ja VI klassi kavas — eks need algkooli eesti keele õppekava osad (loetelu ei ole kaugeltki kattev) paku küllaldast võimalust kooliraadiole seda kõike elustada, elavates kuuldepiltides lastele lähemale tuua. Sama võib öelda ka teiste õppeainete kavade kohta. Muidugi võib iga üksik kool ja klass ise koostada ja ette kanda näit. lavapilte avastuslugudest või väljalõikeid suurmeeste elust, millised ettekanded aitaksid lastele lähemale tuua käsitatavaid momente, kuid see kõik nõuab ju väga palju vaeva ja ei saa ju kõik sellega ka hakkama. Ja miks peavad tuhanded klassid ühte ja sama tööd üksikult tegema — igaüks enda jaoks —, kui seda on võimalik ühiselt teha kooliraadio tunnis?

2. Et kooliraadio tunnid peavad taotlema õilsaid kasvatustlikke sihte, see nõue on nii endastmõistetav, et vajadust ei ole selle juures pikemalt peatuda.

3. Kooliraadio tundide kava ja ainekäsitus peavad olema nende laste arenemisastme kohased, kellele nad on määratud. Suur on pahe, kui ainet nii abstraktselt käsitletakse, et auditoorium ei suuda seda seedida. Ei saa ju inimhingesse midagi istutada, mis seal ei saa assimileeruda, milleks seal ei ole vastavat kõlapinda. See on nüüdisaja õpetajaile vähemalt teoreetiliselt endastmõistetav asi. Kuid ometi sagedasti patustatakse selle nõude vastu kooli kasvatuse ning õppetöös. Arvan, et selle vastu võib kergesti patustada ka kooliraadio.

Et kooliraadio tunnid oleksid jõukohased neile, kes neid kuulama lähevad, selleks tuleks kõigepealt kooliraadio tundide kavades iga üksiku tunni kohta märkida, missuguse õppeaasta lastele tund on määratud. Tean, et sellele nõudele võib vastu vaielda. Võib öelda, et koolide juhatajail ning õpetajail peaks endil võimalus olema ligikaudselt kindlaks määrata, missugusele klassile tund on määratud, sest seda võib aimata juba tunni teemast. On näit. tunni teemaks Ameerika avastuslugu, siis on kohe teada, et seda tundi võiksid kuulata õpilased algkooli 5. klassist alates. Jah, antud korral võiks ehk küll auditooriumi koosseisu kindlaks määrata tunni teema järgi, kuid paljudel teistel kordadel ei ole see sugugi võimalik. Võib ju teemat käsitleda kas kergemalt või raskemalt. Esitan konkreetse näite. 15. märtsil oli kooliraadio tunni kavas L. Topmani tõlgitud Büky György kuuldemäng „Tähtede poole“, milles käsitletakse Ungari vabadusvõitlusi. Kuna algkooli IV, V ja VI klassi kavadesse on paigutatud ka hõimurahvad, siis võis kindlasti arvata, et tund sobib nende klasside õpilastele. Igatahes ei olnud põhjust karta, et tund oleks neile raske, kuna ju oli tegemist kuuldemänguga. Ometi oli tund raske ka VI klassi õpilastele. Võib olla, sobis ta ehk keskkooli ja gümnaasiumi õpilastele. Nii ei aita meid paljas teema nimetus kooliraadio tunni auditooriumi kindlaksmääramisel.

Edasi võidaks öelda, et iga tunni kohta on kooliraadio kavades olemas vastav sissejuhatav tekst, mille järgi ka võiks otsustada tunni käsitluse raskuse üle. Ometi ei ole see iga kord mitte nii kerge, nagu seda ehk pealiskaudselt võttes arvata võiks. Võtan jäl-

legi konkreetse näite. 3. märtsil k. a. oli kooliraadio tunni kavas Made ja Riho Pätsi kuuldemäng „Matk muusika võlumaadele“, mille sissejuhatavas tekstis muuseas loeme:

„Kuuldemäng koosneb üksiklugude 10-pildilisest sarjast, mille üksikud osad esitatakse nii, et selle kaudu saaks kuulaja valmilt tutvuda muusikakunsti tähtsamate seadustega: heli, helistik, meloodia, rütm, harmoonia, kontrapunkt (minu harvendus, E. M.), siis üksikute helindivormidega jne...“

Oli karta, et tegemist on väga raske aine ning käsitlusega. Ei ole ju, näiteks, kontrapunkti käsitlemine kaugeltki algkooli asi. Otsustasin siiski selle tunni kuulamist korraldada kuuendaile klassidele. Tund aga osutus väga kergeks ja haaravaks, nii et sedavabalt oleks suutnud kuulata — ja isegi suure kasuga kuulata — ka keskmiste klasside õpilased.

Veel võidaks öelda, et ühe õppeaasta klasside arenguline tasapind ei ole sugugi ühesugune, mispärast on ka raske kindlaks määrata, missugusele klassile just üks või teine kooliraadio tund sobib ja et seda ikkagi tuleb otsustada koolidel endil. Kui selle loogika omaks võtame, siis peaksime osaliselt seda sama ütlema õppekavade kasutamise kohta: kuna ühe õppeaasta klassid oma arenguliselt tasemelt on erisugused, siis iga klassi kohta otsustagu õpetajad koha peal, missuguse klassi õppekava järgi tuleks igal klassil töötada. Ometi ei tehta seda. Nii peaks ka kooliraadio juhatus iga tunni kohta kindlaks määrama, missugusele klassile see on arvatud. Siis on ikkagi mingisugune alus tunni kuulamiseks. Ega see veel ei tarvitse seda tähendada, et koolid orjalikult neid määranguid täitma peavad. Kui õpetajad leiavad, et nende klasside õpilaste vaimline tasapind on kõrgem või madalam sellest tasapinnast, mis kooliraadio juhatus oma tundide kuulajate vaimlisest tasapinnast näib eeldavat, siis on neil ju täielik võimalus tunde kuulama viia kas ühe klassi võrra nooremaid või vanemaid õpilasi, kui see on ette nähtud raadio tundide kavas. Nõudest, et raadio tundide kava ja ainekäsitus peaksid olema nende laste arenemisastme kohased, järeldub, et ei ole õige raadio tundi korraldada mitme õppeaasta lastele korraga, kuna laste arenemise tasapind ei ole ühtlane.

4. Väga tähtis on nõue, et kooliraadio tunnid oleksid kunstilisest ja tehnilisest küljest kõrgel tasemel. Tunni tekst peab olema hästi koostatud ja ka hästi

ette kantud. Head teksti suudab ainult see koostada, kes hästi tunneb laste-maailma, laste huvipiirkonda, laste psühholoogiat, samuti ka nende laste arenemistaset, kellele tund on määratud. On ju pedagoogilises kirjanduses enam-vähem kindlaks määratud, mis just last huvitab ühel või teisel arenemisastmel — millal huvitavad last muinasjutud, millal loomadlood, millal seiklused jne. Kuid paljas teoreetiline teadmine siin ei aita. Tähtis ei ole ju mitte ükski see, mida lapsele esitada, vaid palju tähtsam on just see, kuidas see ettekanne peab olema koostatud, et ta last huvitaks. Teoreetilistele teadmistele peab lisanduma sügav arusaamine lapse hingest. Ja selles asjas retsepte anda on väga raske, kui mitte päris võimata.

Raadio tunni esitamise kohta võiks tähendada, et see on küll väga raske ja nõuab häid kunstnikke omal alal. Laps raadio tunnis ei näe ju midagi, vaid aina kuuleb. Ja ometi ta peab oma vaimusilmaga kõike seda nägema, läbi elama, tundma, mida ta kuuleb. Näitelaval tulevad näitleja sõnale appi dekoratsioonid, mitmesugused lavakujud, elavad ja elutud, näitleja enda miimika, kehaliigutused ja -hoid jne. Kuuldemängus, näit., kõik see puudub. Näitleja hääl ja helid kuuldemängus peavad andma aga samuti illusiooni kuulaja ees voolavast elust, nagu see sünnib näitelaval palju rikkalikuma abinõude-tagavara kaasabil. See sünnib kuuldemängu ettekandjat sügavalt sisse elama ettekande sisusse ja otsima õiget esitamisviisi, mis manaks laste silmade ette elava pildi ettekantavast. Ka siin ei aita paljas teoreetiline teadmine ükski. Ei aita, näit., ükski ohtralt mitmesuguste helide lisandamine. Kuuldepildis võib olla palju ja mitmesuguseid helisid, kuid ometi ei tarvitse veel ükski nende helide rohkuse pärast ettekanne elavaks saada. Tähtis on see, kuidas kogu ettekannet hingestada, nii et see suudaks lastes välja kutsuda sügavaid elamusi.

5. Väga raske on lahendada küsimust kooliraadio tundide aja kohta. Tekib kõige pealt küsimus: kas kooliraadio tunnid peaksid alati olema ühel ja samal päeval ja ühel ja samal kellaajal või peaksid nad olema mitmesugustel nädalapäevadel ja mitmesugustel kellaaegadel? Ühe ja sama aja poolt kõneleb asjaolu, et siis koolid tunnikava katsuksid nii koostada, et teatud aeg oleks reserveeritud raadio tunnile, milline tund siis loomulikult peaks olema teiste tundide lõpus, näit., kell 13 või 14. Sellele seisukohale võiks aga tublisti vastuväiteid esitada. Noorematel klassidel lõpevad tunnid sagedasti varem kui kell 13 või 14. Ei oleks

soovitav, et nende viimase tunni ja raadio tunni vahel, kui neil seda kuulata tuleks, tekiks „aken“. Kui aga määraksime raadiotunni kindlaks, näit., kella 11 või 12 peale, siis võiks tublisti kannatada see õppeaine, mille tund langeb sama aja peale (kui raadiotund on ühtlasi ka ühel ja samal nädalapäeval). Eriti halb oleks lugu, kui raadiotund on samal ajal, kui mõnes klassis, kes ka raadiotundi kuulama peaks, sel ajal on mõne sellise aine tund, millel on ainult 2 nädalatundi. Sel korral oleks ju täiesti võimata selle õppeaine kava läbi võtta, kuna hulk tunde läheks kaduma raadiotundide pärast. Näib sellepärast vist küll otstarbekohasem olevat määrata raadiotunnid mitmesugustel nädalapäevadel ja kellaaegadel, — et üks õppeaine liiga palju ei kaotaks omast ajast. Seejuures oleks soovitav, et raadiotunnid ei määrataks esimeste ja viimaste tundide ajaks: esimestel tundidel on koolis sagedasti midagi muud ees (palvused, koosviibimised jm.), kuna viimaste tundide ajal jälle mõned klassid on oma töö juba ehk paar tundi varemalt lõpetanud. Raadiotundide aja suhtes tuleks veel tähendada, et nad ei peaks algama varem kui minutit viis pärast koolitunni algust, kui juba kõikides teistes klassides, kes raadiotunnist osa ei võta, õppetöö on täiesti käimas. Samuti peaks raadiotund lõppema minutit viis enne koolitunni lõppu. Raadiotunni normaalne vältus võiks olla minutit 30—35, mitte rohkem.

6. Kooliraadiotundide kavad peaksid koolidel käes olema aegsasti enne poolaasta algust, et oleks võimalik tunnikavade koostamisel arvestada raadiotundidega. See nõue on vist selgitamatagi arusaadav. Kavad võiksid sisaldada ohtralt materjali raadiotunni ettevalmistamiseks ja iseseisvaks tööks, kui raadiotunnid peavad saama täiendajaks ja süvendajaks teistele tundidele.

Kuna käesolev kirjutis kooliraadio tundide korraldamise kohta on esimene sel alal, siis muidugi ei suuda ta selgitada kõiki tekki-vaid küsimusi. Arvan, et kooliraadio, mis meil nii kiiresti suure poolehoiu osaliseks on saanud, väärib seda, et tema kohta edaspidigi kirjutisi ilmuks.

A: ARET

Linnaõpilaste liiklus suvel

1. Linnaõpilane ja suve-pedagoogika.

Pedagoog, kes kunagi ei saa unustada vaatamast kasvandikule kui tervikule, kehalis-vaimsele organismile, ja kes terasesti silmas peab kasvamise ja kasvatusel tingimusi, ei saa oma vaatluste piirkonnast välja lülitada suve kui teatavat elutingimuste-kompleksi kasvandiku arenguteel.

Kooli- ja töö-pedagoogika kõrval võime õigusega rääkida puhkuse-, leisu-¹⁾ ja suve-pedagoogikast, mõeldes selle all kasvatuslikult soodsate tingimuste loomist kasvandikule ta vaba-ajal, millest lõviosa langeb suvele. Kasvandiku (elik²⁾ õpilase) vaba-aja probleemist talvel oleme jooni tõmmanud teisel (artiklis „Õpilase pühapäev“, „Eesti Koolis“ 1938, lk. 222 jj.), esitades rea praktilisi soovet. Siinkohal asume leisu- probleemidele, mis kerkivad suvel. Need on mitmekesised, sest tuleb vaadelda kasvandikku ta kõigis suhteis oma suvise ümbrusega.

Esiolgu piirdume kolme probleemiga, mis evivad n. ö. raami iseloomu: 1) kus elunes õpilane suvel, 2) õpilane ja laager ja 3) matkad. Need kolm moodustavad teatava sissejuhatuse, lubades heita pilku küsimusse, kuis valguvad õpilased laiali Eesti geograafilises ruumis.

Piirdume linnast päritolevate õpilastega. Nende juures on suveleisu probleemid pedagoogilisest seisukohast mõneski suhtes pakilisemad kui maaõpilaste puhul. Näiteks, oleks hoopis taunitav³⁾ olukord, kui ilmneks, et enamik linnanoori veedab oma suve linnamüüride vahel (esmajoones hügieeniline ohustus⁴⁾). Samuti väärtingimusi pakub kuurort oma lõbutsemise ja flirdiga (moraalne kahju). Kuurordes paraku korraldatakse kella-viie-teesid ja iludusvõistlusi koguni eelkooliealisile, kus 5—7-aastased kurameerivad kui nooblid kavalerid ja blaseerunud ilmadaamid. Nooris äratatakse enneaegu lõbustusiha ja erootilisi tunde, mis loob hoopis väärmeelsuse. Kuurort on noorte õigele arengule turmavaimaid⁵⁾ paiku, ehk veelgi

1) Leis — vaba aeg. 2) Elik — või, respective.

3) Taunima — hukka mõistma. 4) Ohustus — hädaohtu viimine. 5) Turmama, — hukka saatma. 6) Elula — elukoht. 7) Kosula — kosumiskoht.

kahjulikum kui restoran, maskeraad, kriminaal- ja kireromaanid. Järgmiseks noorte elulaks⁶⁾ on talud. Talusviibimine on kosutavaks puhkuseks ainult tingimisi, nimelt siis, kui linnanoort ei sunnita ülejõulisele tööle. Talu-režiim käib vastu linlase harjumusile, mistõttu kohanemine pole kerge. Teatavate tingimuste juures on talus suve veeta hea. Neid tingimusi aga luua pole igakord kerge. Lõppeks tulevad arvesse mitmesugused puhkekodud ja laagrid. Linnanoorile on vististi parimaks kosulaks⁷⁾ Koitjärve-tüüpi suvilaager (vt. Lydia Niiler — „NMKÜ Koitjärve laager“, „Eesti Koolis“ 1936, lk. 233 jj.).

Nagu nähtub, avaneb rida probleeme, mille arutus osutub vajalikuks. Neile lisandub matkade probleem. Selle ala laiem soodustamine ja korrastus võtab üha enam maad. Üldise korralduse raames vajaks aga enam tähelepanu õpilaste matkamise ala.

Õpilaste suvise paiknemise⁸⁾ küsimuse valgustamiseks tuleb korraldada üleriigiline ankeet koolides, mis annaks ristlõike olukorrast. Jõudu selle teostamiseks on kooli-võimudel, vähe erauurijail.

Käesolev kirjutis tahab vedada ainult esialgseid orienteerivaid piirdeid⁹⁾ ja ermistada¹⁰⁾ vaid üldisi tendimusi¹¹⁾, võtta n. ö. štihhproove. Aluseks nendinguile¹²⁾ on andmed, mis pärinevad¹³⁾ 1938. a. septembrikuu algul Narva I progümnaasiumis ja gümnaasiumis korraldatud ankeedist. Viimasele vastas 236 õpilast, neist 102 poissi ja 134 tüdrukut. Nende seas oli maaõpilasi 26 ehk 11% (12 poissi ja 14 tüdrukut).

Eraldi arvestades kohalikke iseärasusi võiks oletada, et Narva andmetest tuletatud kõige üldisemad olukorra-jooned on kehtivad ka teiste keskmiste (Tartu ja 2. astme) linnade kohta. Selle oletuse kontrolliks ja eri-joonte nentimiseks¹⁴⁾ tuleks korraldada andmete kogumist ka teistest linnadest.

⁸⁾ Paiknema — paigale asumata. ⁹⁾ Piire — piirjoon. ¹⁰⁾ Ermistama — ära märkima. ¹¹⁾ Tendimus — tendents. ¹²⁾ Nending — konstanteering. ¹³⁾ Pärinema — pärit olema. ¹⁴⁾ Nentima — konstateerima.

2. Linnaõpilaste elulad suvel.

Kui arvestame asulaid, milles õpilased on elunenud vähemalt ühe nädala, nendime, et Narva I progümnaasiumi ja gümnaasiumi (N I G — P) õpilased on viibinud 99 asulas. Igale asulale tuleb 2,3 õpilast. Distributsioon on seega õige tugev. Kandnud need asulad kontuurkaardile näeme, et õpilased piserduvad üle terve riigi

alue.¹⁵⁾ Poisid on elunenud 51 ja tüdrukud 78 asulas. Iga poisi kohta tuleb 1,16 ja tüdruku kohta 1,36 asulat. Tüdrukud on elulat vahtanud veidi sagedamini kui poisid.

Enamik elulaid, nimelt 51 ehk 52%, asub Virumaal.

Praktilisest seisukohast huvitab meid kõigepealt küsimus, kui suur on nende õpilaste arv, kes kogu suve, välja arvatud mõni päev või nädal, viibis oma kodulinna.

¹⁵⁾ Alue — territoorium.

Selliseid õpilasi oli 13% (210 õpilase seast, kes on pärit linnast) ehk 27, neist 12 poissi (13%) ja 15 tüdruku (13%). Seega linnas, oma alatises elukohas, viibis õpilasist õige väike osa..

Väljaspool Narvat on vähemalt nädal aega viibinud õpilased järgmisel määral.

1. Narva-Jõesuus	poistest	51%	, tüdr.	48%	, kokku õpil.	50%
2. Tallinnas	„	15%	, „	31%	, „	24%
3. Vaivaras	„	6%	, „	7%	, „	6%
4. Sillamäel	„	5%	, „	5%	, „	5%

Tõrvalas, Tartus, Jägalas ja Rakveres on viibinud õpilasist á 3%; Pärnus, Merikulas, Tapal, Toilas, Vokas, Vodavas, Jõhvis ja Kuressaares á 2%; ülejäänud 82 asulas on viibinud á 1% ja vähem õpilasist.

Paistab silma Narva-Jõesuu tugev esindus. Peale märgitud 50% õpilasist leidub palju neid, kes seal veetnud üksikuid päevi, väljasõidu-korras. Oma ligiduse (14 km) ja soodsa ühenduse tõttu (laevad ja omnibused) leiab kuurort Narva elanike poolt rohket külastust. Eeltoodud 50% on võetud NIG-P õpilaste üldarvust. Kui maha arvata maaõpilased, siis ilmneb, et kuurordis on elunenud linnanoorist 56% (117). See määr igatahes on kõrge.

Teisel kohal asub pealinn Tallinn 24%-ga. See silmapaistev esindus seletub peamiselt laulupeoga ja muude pidustustega, mis tõmbasid palju rahvast kokku ka riigi idasopist.

Edasi peatume küsimusel, millisel määral viibivad linnaõpilased (progümnaasiumi ja gümnaasiumi astmelt) maal (mitte kuurordis).

Kuna kosumisest ei saa juttu olla lühiaegse maalviibimise puhul (esialgu kohanemine uutes oludes koguni võib kaalustki maha võtta), siis oleme arvestanud neid linnanoori, kes maal on peatunud vähemalt ühe kuu. Neid oli poistest 13%, tüdrukuist 8%, kokku 13%.

Tüdrukuid on maal pikemalt peatunud vähem määr kui poistest. Ülejäänud õpilased on maal viibinud vaid üksikuid nädalaid.

Linnanoorile moodustab elu talus ja külas võõra maailma. See võõrus on üsna paratamatu ja suureneb linnastumise süvenemisega. Muidugi on selle negatiivseks jooneks linna- ja maaelanikkonna eemaldumine teineteisest. Pehmendada saab seda omavahelise läbikäimise elustamisega, suvitamisega talus, abieluliste sidemetega jne., kuivõrd need on mõjustatavad tahtlikult. Linnanoorte lähendamine maale soodustab linna ja maa arusaamist teineteise elulisist vajadusist.

3. Laager.

Laagri kui kasvatusabinõu probleem on kuidagi vaibunud, kui arvestada, et viimasel ajal pole temast meie pedagoogilises ajakirjanduses õieti juttu enam olnudki. Mitte arvestades mõningaid äärmuslikke seisukohti, on laager positiivne, eriti linnanoorte vaatepiiril. Tuleks loota, et laagri-probleem tegelikke lahendusi leiab just skautlike organisatsioonide kaudu.

Siinkohal tuleb nentida tööka, et progümnaasiumi- ja gümnaasiumiõpilaste seas oli laagrisviibijaid 1938. a. suvel õige vähe, kui nending on üldistatav (mis on tõenäoline).

NIG-P õpilasist võttis laagrist osa:

a) üldse		b) ilma maaõpilasteta
poisse	33 ehk 32%,	37%,
tüdrukuid	14 „ 10%,	12%,
kokku	47 „ 20%,	22%.

Silma paistab tütarlaste hoopis vähene osavõtt laagrist. Arvestades asjaolu, et laagrid ühel või teisel põhjusel pole omaseks saanud noorte massile, võib osavõtnud poiste määr (37%) pidada rahuldavaks.

4. Matkad.

Vaadeldaval suvel on NIG-P õpilaste seast üldse mingeid matku, arvestades lühimatku, sooritanud 50 poissi ehk 49% ja 80 tüdrukut ehk 60%, kokku 130 õpilast ehk 55%.

Kui arvata, et noorusaeg on ikkagi „ümberkolamise-aeg“, tuleb seda määratleda pigem madalaks kui kõrgeks. 45% ei teinud matku! Kui nad seda tegid eelmisel suvedel või teevad järgnevat, pole viga; kui aga matkajad igal suvel on enam-vähem ühed ja sa-

mad isikud ja ülejäänud ei matka üldse, siis ei või sellega rahul olla. Üldine mulje on selline, et tinsus¹⁶⁾ selle probleemi ümber jätab soovida.

Matkatakse peamiselt mitmekesi. Enimalt on matkatud omataoliste noortega, samasoolistega — 63% juhtudest. Teisel kohal matkakaaslasina on vanemad (21%), kolmandal mitmesugused noorsooorganisatsioonide rühmad, nagu skaudid ja noorkotkad, täielised tuttavad, turistid jms. Vähim armastatakse matkata üksi — ainult 7% juhtudest.

Näib olevat võstetavaim¹⁷⁾ matkata kahekesi. Märgitud juhtudest on matkatud kahekesi 62 juhul, mis on 67% juhtude arvust, kus märgitud, mitmekesi oldi matkal (93 = 100%. Kahekesi-matkamisel on teekaaslaseks olnud tavaliselt omataoline tover¹⁸⁾. Seda 55% kahematka juhtude arvust. Muil juhtumeil oli kaaslaseks isa (19%), vend, ema, mõni täisealine sugulane või hõimlane jt.

Kolmekesi matkati 18 korda ehk 19% juhtude arvust. Siin näeme järsku langust eelistuses võrreldes kahe-matkaga (vahe 48%). Nelja-, viie- ja kuuekesi, samuti mitmesuguseis rühmis on matkatud hoopis vähem.

Jälgides mitmesuguste matkaabinõude tarvitamist näeme järgmisi suhteid. Õpilased matkasid:

1. jalgsi	58	juhul ehk	44%,
2. jalgrattal	54	„ „	41%,
3. autol	9	„ „	7%,
4. paadis	5	„ „	4%,
5. laeval	1	„ „	1%,
6. omnibusel	1	„ „	1%.

Üldse on matkaabinõusid mainitud 128 korda. Kuna matkajaid oli 130, siis ilmneb, et matkaabinõude tarvitamises ühel matkal polnud mitmekesidust.

Selle põhjused on selged, kui arvestame seika, et matkad oma enamikus piirdusid elukoha lähema ümbrusega ja olid lühiaegsed, tavaliselt ühepäevalised. Pikem „ümberkolamine“ mööda maad, nagu seda näeme eriti saksa noorte juures, ei näi meie noorile olevat omane, mistõttu ühel retkel väisatud¹⁹⁾ kohtade arv on väike.

¹⁶⁾ Tinsus — intensiivsus.

¹⁷⁾ Võstetav — vastuvõetav. ¹⁸⁾ Tover — seltsimees, kamraad.

5. Kokkuvõtteid ja eeteid.²⁰⁾

Progümnaasiumi- ja gümnaasiumiõpilased, linlased, veedavad enamjao oma suvest väljaspool oma alatist elukohta, linna. Linnas viibib neist üsna vähene osa (NIG-P õpilasist-linlasist 13%), muidugi majanduslikel põhjusil. Arvestades tööka²¹⁾, et meie linnad on ehk palju „maalisemad“ kui külad Lääne-Euroopas ja et eriti linna piirdeis on juba õieti peagu maa-elu, pole karta vahest erilist ohustust tervisele. Viimane võib ehk esineda kesklinnas, turu ja äriala²²⁾ piirkonnas.

Hoopis taunitavamana esineb tööik, et paljud noored veedavad oma leisu kuurordis (NIG-P õpilasist kuni 56%). Kuurordid pole noorte õigesuunalisile arenguteedele põrmugi soodsaiks paiguks. Sellele vihjasime rõhuga juba kirjutise hakul²³⁾. Jõukamad vanemad minnes kuurorti võtavad sinna kaasa ka lapsed. Siin tõuseb tõsisemaid pedagoogilisi probleeme. On väga kahju, kui nooris standardiseerub elujuhtimise-laad, kus liiga on tähtsustatud ja püsiharjumuseks saanud mood, lõbutsemine tantsu, flirdi, alkoholi ja maiustiste abil. Söömine, alkohol ja suguelu ei tohi saada meie noorte elu-raskuspunktiks ega -eesmärgiks. Kuurordis mõnel pool tikub neid jooni arendav kõrtsielu liiga esiplaanile. Kuurort kasvatusemõjurina peaks tulema lähema vaatluse alla. Igatahes ei peaks vanemad lapsed kuurorti kaasa võtma, vaid need saatma kasvõi sugulaste juurde tallu.

Talu linnaõpilasel suveveetmise kohana esineb õige vähe (13%). Nagu eelpool mainisime, võib talu teatavate tingimuste juures pakuda linnanoorele tublit puhkust. Liikumus „Kõik lapsed suveks maale!“ on senini haaranud peamiselt ainult meie pealinna noori. See ülus algatus peaks levima kõigis linnus. Miks ei võiks Narvas, Rakveres, Valgas ja mujal organiseerida laste saatmist taludesse? Kuigi vähemais linnus linnaelu negatiivsed jooned ei esine nii tugevasti kui suuremais, siiski pole nemadki neist vabad. Sotsiaaltöö laste heaks tuleb arendada suurejoonelisemais mõõteis. Seejuures ei saa unustada küllaldast tähelepanu pööramata küpsemis- ehk nooruseale (14—20 e.-a.). Ikka kõneleme ajalehis ja mujal peamiselt imikuist ja eelkooliealisist lapsist ja hoopis vähe kooliealiste vaja-

19) Väisama — külastama.

20) Eede — ettepanek. 21) Tööik — tõsiasi, fakt. 22) Äriala — linnaosa, kuhu on koondunud peamiselt ärid. 23) Hakk — algus.

dusist. Eriti tundub, et küpsemisealised on kuidagi unardatud²⁴). Ka nemed vajavad sotsiaalset abi, vajavad kosutavat suvipuhkust maal. Taluelu oleks neile palju jõukohasem kui hilisemas lapseas viibijaile (7—14 e. a.). Kui vältida kurnamist, võib pooldada nende suvist tööd taludes. Ometi ei tuleks pooldada vaadet, et töövõimelised linnanoored saadetagu sunniviisi talupooldudele tööle. S u n n i t ö ö poleks enam puhkus ega kosumine.

Peale talude on heaks kosumisaigaks noorte suvikodud ja laagrid. Viimaseist pakusid kosumist peamiselt tarede-süsteemis laagrid. Noorte suvikodusid on meil vähe. Samuti pole levinud laagrid reesval²⁵) määral (NIG-P õpilasist viibis neis 20—22%). Muidugi lühiajaline telk-laager ei saa olla kosumiseks, selleks saab olla küll ainult tare-laager ja seegi tingimusel, et päevakord pole liiga tihe, liikumist poleks ülemäärane, oleks soe ja küllaldane toit, uni jne. Vastupidisel juhul on laagrielu tagajärjeks väsimus ja tülpimus, keha kaalu alanemine ja tervise nõrgenemine.

Kas meil tare-laagrid levivad? Senini vähe. Nende rajamine on seotud küllaldaste kuludega. Asi ise muidugi on kulusid väärt. Tare-laagri rentaablus tõuseks sellega, et talvel leiaks ta kasutamist koolide talvespordipäevadel peatuskohana. Koolid, kes laagrit tahavad kasutada, lepivad aegades kokku. Sama laagrit võiksid kasutada kaitseliit, naiskodukaitse ja muud organisatsioonid. Ta peaks olema rajatud mainitud ringkondade ühisel jõul.

Linnaõpilaste maalepaigutamise võimalusena võiks kaalumisele tulla veel järgmine: kas ei saaks linnanoorte suvilaagriteks kasutada maakoolimajasid? Eriti oleksid mõeldavad need, kus on vaba internaadi-ruum. Paljud meie maakoolimajad on looduseliselt ilusais maakohis, jõe või järve läheduses jne. Seega oleks linnalapsile loodus lähedal. Asja korralduses on muidugi teatavaid raskusi, aga neist saaks üle. Noorte koostis oleks rangelt-²⁶) valitud. Noorte rühm vastutab enda eest ise. Mingeid ülevaatajaid juurde pole vaja. Meie mõnikord suhtume noorisse liiga vähese usaldusega. See on vale ja asjatu (ma ei räägi siin just päris väikesist lapsist, vaid noorureist). Hiilgavaks tõenduseks, et noored ise oma asju soliidset oskavad ajada, on olnud skautlik liikumus. Meie pedagoogika üheks nõrgemaks kohaks on see, et meie liiga tahame noori juhtida, neid kardame omaette jätta. Huvitavaks

²⁴) Unarduma — hooletusse jätma. ²⁵) Reesev — küllaldane.

võrdluseks on seik, et, näiteks, saksa poisikesed täiesti iseseisvalt matkavad koguni võõrriiges. Ja hukka ei lähe keegi! Just seevastu — neist kasvavad täitsa-mehed — algatusvõimelised, julged, ühistundelised.

Selle ekskursiga olemegi jõudnud vaatluse viimase punkti, matka juurde. See ala vajab elavamat viljeldust. Tuleb luua tihedam peatuskohtade võrk. Iga õpilane, vastavalt oma vanusele, peaks saama mõne korra oma kooliaja vältel tasuta sõite raudteel, et pääseda kaugemaisse maanurgisse. Noorte seas võime märgata, et osa neist avaldab matkamise alal vähe aktiivsust. Kui selle motiivid pole ületamatud, peame neid aktiveerima.

Matkamist hõlbustab ja teeb huvitavamaks hea informatsioon. Iga mõnes suhtes külastusväärse maakoha üle tuleks koostada konspektiivne teadistusleht, kuhu on märgitud vajalised andmed peatusvõimalusist ja lühidalt kirjeldatud, millega antud ümbruses oleks õpetlik tutvuda.

Noortele uue ümbruse võimaldamiseks peale eelkirjeldatud mooduste võiks leida enamat rakendust noorte vahetamine tuttavate kodude vahel. Narva perekond X võiks oma poisi saata mõneks ajaks Viljandi perekonda Y ja vastupidi; Jõhvi valla X talu võiks oma peretütre saata Pühajärve valla Y tallu ja vastupidi. Teatavaid algeid on ka noorte vahetamise alal välismaadega. Seda tuleks soodustada, eriti Soomega kui hõimumaaga.

Sageli on noortele vajalise õige suvipuhkuse võimaldamiseks taastamiseks peamiselt rahaline külg. Ühiskond püüab appi tulla vaeste vanemate lapsile. Kas poleks Vabadussõja õilsaimaks mälestusmärgiks **N o o r t e F o n d**, sest Vabadussõda on võideldud selleks, et noorte kaudu saaksime edasi elada?

6. Klassijuhataja tunniks.

Kevade poole on suveveetmise probleemid klassijuhataja tundides aktuaalsemaiks päevakorra-punktiks.

Kui koolil on epidias- või globoskoop, saame näidata ülesvõtteid kodumaa paigust. Iga õpilane toogu ühes pildid, mis tal on, ja andku pildinäitamise ajal seletusi. Kodumaa geograafia saab nüüd lõp-mata eluliseks. Kraamime mälust välja kõik teadmused, otsime lisa-

²⁶⁾ Range — nõudlik, vali.

andmeid. Loeme matkakirjeldusi. Ehitame „õhulosse“. Koostame projekte. Arutleme teemasid: Minu kavatsusi suveks. Mis on vaatamisväärsed mu suvise elula ümbruses? Kuidas valmistun matkale? Projektine paadimatku Kulgult Vasknarva. Koostame marsrute ja arvestame neid. Kas kuurorti või külla (vaidlus)? Kuidas taluinimesed suhtuvad linlasisse (gümnaasiumis)? Elupahed kuurordis (gümnaasiumis). Matka eesmärgid. Matkad vastavalt erihuvidele (ajalooline, geograafiline, etnograafiline, folkloristlik, keeleline jne. huvi). Matk ja foto. Jne.

*

— Eeltoodus rullisime lahti mõningaid probleeme linnanoorte lähendamise alale maaelule ja loodusele, meie ilusale kodumaale. Tuleks hellitada lootust, et linnanoorte suveveetmise laialdane ala võetaks lähema uurimise ning abistava korralduse alla.

Dr. HERMAN JÜRGENSON

Esteetiline võimlemine kasvatusvahendina

Esteetiline võimlemine on sama vana nagu inimsugu. Esteetilisest elementidest kantud võimlemisest on huvitatud olnud juba antiikaja egiptlased, kreeklased jt.

Esteetilisest võimlemisest rääkides mainitakse esirinnas, et ta on rajatud soovile meie hingeelulisi väärtusi projekteerida liikumistes, dünaamiliselt, — see tähendab, et esteetilist võimlemist hinnatakse liikumisloominguna, mida juhitakse „seestpoolt välja“, s. t. ärritus saadetakse edasi tsentraalnärvikavast perifeeriasse, meie lihastesse tsentrifugaalsel teel.

Esteetilised elemendid, nagu rütm ja toon, proportsionaalsus ning ilutunne, heli ning takt annavad esteetilisele võimlemisele elulise tähtsuse.

Kui jälgida esteetilise võimlemise üksikvoole viimseil aastajajandele, siis leiame nende loojatena helikunstnikke, näitlejaid, võimlemisõpetajaid, eeskätt arste ning koolitegelasi.

Esteetilisest võimlemisest on nähtud kasvatustegurit õpetamises konservatooriumides, teatrikoolides ning gümnaasiumides.

Muusikapedagoogid, skulptorid, näitlejad, võimlemisõpetajad, arstid jt. otsisid esteetilisest võimlemisest inimest arendada ja kasvatada võivat vahendit.

E. Meumann nimetab häid näitlejaid mootorilisteks, häid helikunstnikke akustilisteks ja häid kujureid ning maalikunstnikke visuaalseteks inimesteks.

Loomulik, et head näitlejad töid esteetilisest võimlemisest kergest liikumisest, head miimikat, teatraalset poosi ja nõndanimetatud „kehameelt“ (Körpergefühl), seega mootorilisi hüvesid.

Võimlemisõpetajad, esteetilisest võimlemisest voolude (koolide) loojatena, töid esteetilisest võimlemisest laitmatut kehatehnikat, koordinatsiooni ning proportsionaalsusetunnet, löögivalmisolekut ning osavust, — psühhomotoorsetest tsentritest, tahtest juhitud keha üle valitsemist, seega ka mootorilist väärtust.

Muusikapedagoogid töid esteetilisest võimlemisest rütmitunnet, takti, meetrumi, heliredeleid. Takt, mõõt, meetrum sidusid, rütm vabastas . . .

Helikunstnikud (Dalcrose, 1906. a. jne.) ütlesid: „Kui rütm avaldub nii helis kui liikumises, kui muusika esineb liikumis mõjutajana, kas siis ümberpöörduvalt ka liikumine ei võiks olla muusika mõjutajaks.“ Konservatooriumiõpilasi lasti improviseerida rütme, nii kuidas nende liikumistunne seda neile käskis. Helikunstnikkude poolt loodud esteetilisest võimlemisest koole peab seetõttu nimetama esirinnas rütmilise võimlemisest koolideks. Nad pidasid esteetilist võimlemist akustiliselt arendavaks kasvatustahendiks, mis õpilasi muusikalises kuulmises arendab.

Teised kunstnikud töid esteetilisest võimlemisest kaunist joont, koreograafiaale rajatud veetlevust, siluetti, varjundeid ning plastikkust, mis võlus eriti kujureid. Nad töid esteetilisest võimlemisest silmale meeldivat nähet, nad tegid selgeks, et esteetilist võimlemist tuleb esirinnas võtta visuaalse kasvatustegurina, mis arendab meie „vaimusilma“.

Bode, Dalcrose õpilane, näeb esteetilisest võimlemisest plastikkust ja veetlevust, meie tervikluse ehk totaliteedi avaldusvõimlust, väljendamisjõu (Ausdruckskraft) taaselustamist.

Bode ütleb, et tundeimpulsse peab liigutustena laskma välja kiirgada, meie ürgmotiliteedi tarvetele dünaamilist kuju andma. Ta arvab, et meie mehaniseeritud tänapäev ähvardab halvata meie väljendamisvõimet, mida tuleb aga uuesti üles äratada.

Kujutavate kunstnikkude kunstinormid, plastilikkus, algupärasusele rajatud kaunis joon, helikunstnikkude rütm jne. on ainult vahenditeks meis peituva väljendusvõime esiletoomisel, koreograafiales rajatud liigutuste kultiveerimisel. Iga ürgliigutust saadab rütm ja ilu ning mida kõrgema esteetilise tundemaailmaga on inimene, seda kaunim on ka ta väljendamisvõime nii ta staatilistes kui ka dünaamilistes eluavaldustes — liigutustes. Ning selles näeb Bode esteetilise võimlemise pedagoogilist ülesannet. Bode pingutuse-, lõdvendamise- ning hooharjutused suunduvad kõik sinapoole, et meie väljendamisjõudu esile tõsta, teda taaselustada.

Bode nimetab oma esteetilist võimlemist ka väljendusvõimlemiseks.

Kui küsida, mida töid arstid esteetilisse võimlemisse, siis annab sest parema näite Ameerika naisarsti B e s s M e n s e n d i e c k'i (1906. a.) esteetiline võimlemine, mille eesmärk on kallisteenia (ilu + jõud), mis taotleb hügieeniliselt normeeritud sihte esteetiliselt taustal.

Viimaks tuleks nimetada ka selliseid esteetilise võimlemise süsteeme ja koole, kus esteetiline võimlemine on tantsuga ühendatud (1904. a. I s i d o r a ja E l i s a b e t h D u n k a n), kus taotletakse mitmeid ülaltoodud sihte, kuid tantsukultuuri arendamiseks. Dunkanid räägivad „kehavormi kõnest“ (körperliche Formensprache), — kehaliigutused, nagu käik, jooks, hüpe kõneleksid meis „isekeelt“.

„Ülestõstetud peaga“, kirjutab Dunkan, „laske lapsi tantsida, käia suurte sammudega ning väljasirutatud kätega... andke käigule, jooksule ja hüppele aina lihtsust ja vabadust, laske käia lapsi paljajalu.“

„Kui Dunkan tantsib,“ kirjutasid omal ajal arvustajad, „siis tungib meie vaim aastatuhandetesse, inimsoo lapseesse tagasi, kus liikumise- ja hingerütm olid teineteisega ühte sulanud“...

Näitlejad, võimlemisõpetajad ning arstid on nii siis esteetilisse võimlemisse toonud psühhomotoorset momenti, kuna helikunstnikud, skulptorid ja maalikunstnikud ning tantsijad on juurde lisanud psühhosensorset elementi.

Esimesed näevad esteetilises võimlemises tsentripetaalset kasvatusvahendit, teised — tsentrifugaalset kasvatustegurit.

Uuema aja esteetilise võimlemise koduks tuleb pidada Prantsusmaad, kus D e l s a r t e (1811.—1871. a.) esimesed esteetilise

võimlemise ideed välja töötas. Delsarte õpilane Steele Mac-Kaye viis ta mõtte Ameerikasse, viimase naisõpilane Stebbins katsus rakendada neid mõtteid koolivõimlemises. Stebbins'i naisõpilane H. Kallmayer (1909. a.) toob Stebbins'i mõtted Ameerikast Saksamaale, lisades omalt poolt uusi elemente. Samal ajal tantsivad juba õekesed Dunkanid, Viinis õpetab konservatooriumi professor Dalcrose ja rida teisi pedagooge, Rudolf Laban räägib tantsuga läbipõimitud võimlemisest (tänzelische Gymnastik) jne.

Kas kõlbab esteetiline võimlemine ülaltoodud ulatuses ka meie koolide õppekavasse? Sellele vastata ei ole tahetud siin, — kuid nende ridade kirjutamine oleks osutunud õigustatuks, kui iga õpetaja leiaks esteetilisest võimlemisest mõndagi märkimisväärset, mis kergendaks ka tema muusika, laulmise ning kehalise kasvatuses õpetamist meie eesti koolides.

J. KIROTAR

Algkooli tööõpetus vajab reformi*)

Tööõpetus meie algkoolides on aine, mida endine kool ei käsitanud, seega võrdlemisi uus õppeaine, mis niihästi sisu kui ka käsitlusviiside suhtes vanematele põlvedele on tundmata.

Kuigi meie kool tööõpetust 20 aasta vältel on käsitanud, on see aine siiski teiste õppeainete hulgas metoodiliselt tänini võõraslapse ossa jäänud — sellel lihtsal põhjusel, et seda ainet küllaldaselt ei tunta. Ei ole tänini suudetud selgusele jõuda, milliste abinõudega võimalik oleks tööõpetuse otstarbekohast käsitlust teostada.

Väärnähetest tööõpetuse korraldamisel võiks nimetada: 1) koolide inspektorid kinnitavad tunnikavu, millised tööõpetuse edukust pidurdavad; 2) õpetajate ettevalmistamisasutised (seminarid) nähtavasti selle aine metoodikat ning tehnikat ei käsita küllaldaselt põhjalikkusega, kuna kaaluv osa tööõpetajaid oma ainet korrapäraselt õpetada ei suuda; 3) koolide ülalpidajad ei hoolitse küllaldaselt korrapärase tööõpetuse eduka teostamise võimaluste eest (õppematerjali ja -abinõude soetamise mõttes), katsuvad võimalikult odavalt läbi saada.

*) Ilmub mõtteavalduse korras. Toimetus.

Esitan mõned näited väärnähetest:

Tunnikava on selliselt koostatud, et tööõpetusele on määratud 2 nädalatunni lahus, s. t. 2 korda nädalas à 1 tund korraga. Sellest 50 min. vältavast tunnist kulub vähemalt 10—15 minutit töö algul ja lõpul õpetaja selgitava juhatusel, tööriistade ja -materjalide kohaletoomisele ja tagasipanemisele, nii et tegelikult tööks ainult 35—40 minutit jääb. Selle ajaga ei suuda lapsed ühtegi tööd lõpetada. Järgnevaks tööõpetuse tunniks — mõne päeva pärast — on õpetaja seletusjuhised unustatud, neid tuleb korrata, ja vaevalt jõuab laps ka teisel nädalal oma töö lõpule viia*.

Olen näinud lapsi, kes kodus poolelijäänud tööd jätkata püüavad ja tundide kaupa vaevlevad, kuna nad ei oska tööd korrastada, ja kellelki ei ole juhatust küsida.

Selle pahe kõrvaldamiseks tuleb töötunnid tingimata paaristundidena tunnikavasse võtta, nii et lapsed pidevalt vähemalt 75 min. töötada võiksid. Seega oleks tegelikult tööaja võit vähemalt 10—15 min.

Suur pahe tööõpetusel on see, et meil poiste tööõpetusel peamiselt paber- ja papptööd kultiveeritakse, kuna ruumid ja tööriistad puuduvad. Sellised paber-papptööd tulevad asendada puutööga, kui poistele produktiivsema tööga. Paber-papptöödele võiks ainult tähtsuseta osa töötundidest lubada.

Paljudes koolides puuduvad ka papptööde käsitamisel vajalikud tööriistad ja materjalid, nii et õpilased need ise soetama peavad. On hale näha, kuidas maakoolide õpilased hommikul kooli minnes peale raamatukoti papptahvli, paberirulli, kliistritopsikut, pikka joonlauda jm. kaasas kandma peavad, ja seda igasuguse ilmaga.

Veel hullemaks kujuneb lugu, kui tööõpetaja papp-töödel kleepaineks aina araabia-kummi kasutada lubab. Sellisteks töödeks võib ju tingimata paremini rukkipiüli-kliister ja puuliim.

Tööriistad ja töömaterjal tuleks muretseda kooli kulul ja tööruumi asetada, nii et lastel tarvis ei oleks neid kodust kaasa tuua. Materjali soetamiseks võiks õpetaja kas või lasteltki kuluraha võtta, kui asi teisiti korraldada ei anna.

* Mujal kultuurmaadel on tööõpetusel 4—6 nädalatundi.

Paljudel koolidel puuduvad ka panipaigad pooleliolevate ja valminud tööde hoiuks.

Üllatavaks väärnähteks tööõpetuse õpetamisel on asjaolu, et paljudes maakoolides sugugi aiatööd ei õpetata. Mis selle põhjuseks on, jääb arusaamatuks.

Kurb nähe on ka veel see, et tööõpetus keskkooli õppekavast välja on jäetud, nii et seda isegi vaba ainaena ei käsitata, ehk küll aastat 10 tagasi seda ainet mõnes keskkoolis hea eduga õpetati. Selle juures aga kurdetakse, et tööõpetus ja huvi kehaliku töö vastu meie noortel puudub.

Meie kooli tööõpetuse käsitlemise puudusi vabandab osaliselt küll see, et meil tänini õnnestunud tööõpetuse käsiraamatut eesti keeles ilmunud ei ole.

Hamini soovil asus nende ridade kirjutaja mõne aasta eest selle käsiraamatu koostamiseks materjalide kogumisele, kuid käesoleval ajal ei leidu sellise raamatu kirjastamiseks võimalusi, sest jooniste valmistamine jm. nõuaks suuri kulusid ja ettevõtte ei taaks ennast äriliseltselt ära, nagu seda J. K a r e l l'i „Tööõppuse“ saatust küllaltki hästi näitab. Nii et sellel alal katsetadagi ei maksa.

Võiksime endile eeskujuks võtta Soome rahvakoolide tööõpetuse korraldamist. Tööõpetus Soome koolides on meie omaga võrreldes vähemalt 50% parem. Seda ei ole ta aga alati olnud, vaid alles sellest ajast alates, kus valitsuse ja seltskonna üksmeelsel toetusel n. n. „Käsitööõpetuse komitee“ asutati (umbes 1184. a.). See komitee võttis oma ülesandeks Soome rahvakooli tööõpetuse paremale järjele tõstmiseks vajalikke juhiseid koostada, majanduslikku külge rahaliste summade hankimise teel tõsta ja aruannete kaudu õppeaine korraldamise ja edukuse käiku propageerida, et sidet kooli ja seltskonna kahel alal hoida ja süvendada. Meilgi peaks see olema teostatav, kui tarviline arusaamine ja huvi asja vastu laiemates seltskonnakihtides kasvaks.

KOOLIUUENDUSNURK

E. HANSEN

Seinaleht koolis*)

III Seinalehe toimetamine.

Seinalehe toimetus koosneb õpilastest, välja arvatud toimetuse juhataja, kelleks algkoolis peaks olema õpetaja, kuna keskkoolis võib sellelgi kohal olla mõni õpilane. Muidugi tuleb käsikirjade redigeerimisel ja seinalehe mõne osakonna toimetamisel (käsitööosa, hõimunurk) õpetajail olla abistajaiks. Toimetuse koostab toimetuse juhataja õpilastest, kes parimini suudavad seinalehe sisustamiseks kaasa aidata nii otseselt kui ka seinalehe kaastöö ja propaganda organiseerimise mõttes. Kui seinalehel pole oma kirjakasti, siis peavad olema ka kaastöö vastuvõtjad. Toimetus peab oma koosolekuid toimetuse juhataja äranägemisel, tavaliselt iga numbri puhul ühe koosoleku. Sel koosolekul valitakse saabunud kaastööst (sinna kuuluvad ka joonistused ja ülesvõtted) järgmise seinalehe numbri sisu. Vajadusel pöördatakse eriti mõne õpilase (või ka õpetaja) poole teatava kaastöö saamiseks.

Seinalehe sisu kindlaks määratud, koostab toimetuse juhataja seinalehe numbri plaani.

Juhtkiri	Joonist.	Jutt	Joonist.	L uulet.	V e s t e		Käsi- töönurk	Hõimu- nurk
					☐	☐		
Päevauudised	Joonist.	Mõistatused, ülesanded	Joonist.	Nal- jand.	Küsim- ja vas- tused	Kirev leht	Teated ja kuulutused	

Näidis seinalehe plaanist. Plaanil on märgitud erilehed ja tööde paigutus (peale sisuosade märgitakse ka pealkirjad juhtkirjal, jutul, luuletusel, vestel), joonistuste paigutus, ja kui teksti keskel on ette nähtud illustratsioone, siis on ka need märgitud.

Vastavalt seinalehe mahule hangitakse paber ja lõigatakse üksikud lehed (võib kasutada n. n. kantsleipoogna üht poolt, suurus kaks vihiku lehte). Nüüd on illustreerijate töökord. (Võib küll alata otsekohe ka teksti kirjutamisega. Kuna aga mõned õpilased soovivad illustreerimistööd sooritada kodus, siis seinalehe üheaegse valmimise huvides on parem jätta viimaseks tööks ühine teksti kirjutamine). Illustreeri jaoks on paremad joonistajad õpilaste hulgast. Nende ülesandeks on peamiselt

*) Algus „Kasvatuse“ 1. numbris. Käesolev osa pidi „Kasvatuse“ 2. numbris ruumi andma V. Ordliku „Üldteemade käsitlusele“, mis pidi ilmuma juba 1. numbris, kuid mille käsikiri saabus toimetusele pärast 1. numbri koostamist ja trükkandmist.

vinjettide joonistamine paberlehtede äärtele ning mõnede teksti illustreerivate pildikeste või karikatuuride joonistamine (millede paigutus on ette märgitud).

Järgmisel päeval — kui emakeeleõpetaja on käsikirjad redigeerinud — algab teksti kirjutamine. Kaubanduskoolis näit. võidakse seinaleht „trükkida“ kirjutusmasinal. Iga tekstikirjutaja ülesandeks on ühe sisuosa kirjutamine. Kirjutamise puhul toimetuse juhatajal tuleb valvata õige tekstipaigutuse järele, anda juhatusi ja selgitada arusaamatusi. Osa teksti kirjutatakse redissulega (näit. juhtkiri ja kõik pealkirjad).

Valmistatakse veel sisu osakondade pealkirjad ja suur pealkiri kogu seinalehele, mille juurde on märgitud lehe number ja ilmumisaeg. Välja arvatud viimased (s. o. lehe nr. ja ilmumisaeg) on teised pealkirjad ühed ja samad kõigil seinalehe numbrel. Vajaduse korral vähendatakse pealkirju või lisatakse mõni juurde.

Viimaseks tööks on seinalehe ülespaigutamine. Selleks on soovitatav kasutada vastavat raami, kuhu vajutusnaelakestega kinnitatakse paberlehed ja sisuosade pealkirjad vastavalt plaanile. Nii viisi seinalehega kaetud raam asetatakse seinale. Seinalehe numbri loomisprotsess on läbi. Algab niisamasugune töö järgmise numbri tarvis — algusest peale.

Kas säärase seinalehe toimetamine ei nõua õpilastelt liig palju aega ja tööd?

Oleneb palju sellest, kui sageli seinalehe uusi numbreid välja anda. Keskmise sagedus võiks siin olla kaks korda kuus, kusjuures, nagu eespool tähendatud, võib päevauudiste osa olla liikuv, s. t. seal võib lehti vahetada. Kui seinalehe illustreerimisel ja teksti kirjutamisel pole alati tegevad ühed ja samad õpilased, vaid tööjõude vahetatakse, siis ei ole karta seinalehe väljaandmisel mingisugust õpilaste tööga koormamist.

Mõnes koolis harrastatakse seinalehe klassinumbrite väljaandmise moodust. Kuigi tavaliselt üksikud klassid oma numbri sisustamisel püüavad üksteist ületada, ei ole siiski selle mooduse alalisel kasutamisel kindlustatud seinalehe sisukus ja vajaline tase. Teatavil puhkudel võiks küll üksikute klasside erinumbrleid toimetada (see kergendab ka toimetuse tööd), niisamuti nagu on soovitatav välja anda teatavil tähtpäevadel erinumbrleid (jõulunumber, vabanduspäeva nr., emadepäeva erinumber jne.).

Tubli samm seinalehest edasi oleks juba kooli nädallehe väljaandmine, tavalise ajalehena, paljundatult (käsipressil, opograafil või muul viisil). Säärane üritus on mõeldav ja teostatav muidugi ainult mõnes keskkoolis või gümnaasiumis.

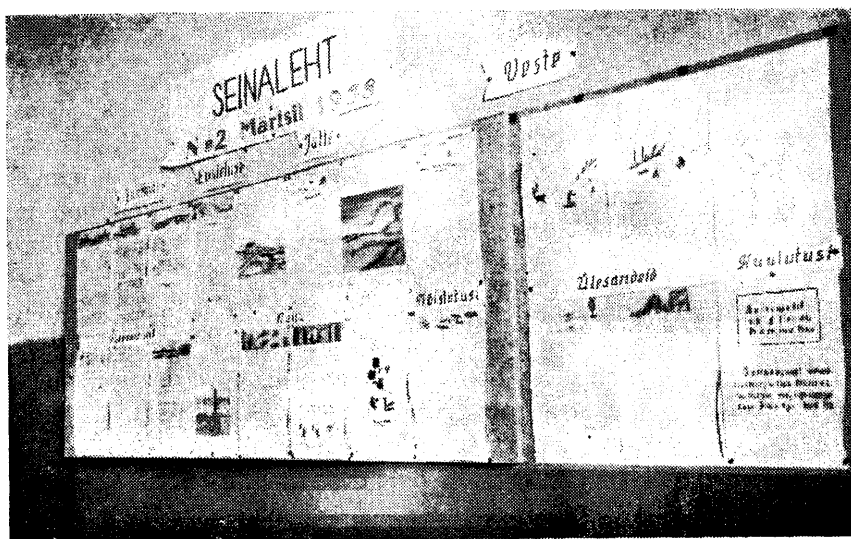
*

Seinalehel võib olla üsna tähelepanndav osa kooli kasvatustöös väljaspool klassitunde, õpilaste teiste isetegevus-ürituste kõrval. Ta võimaldab aktiivset kaasatöötamist väga paljudele õpilastele, palju mitmekülgsemalt kui näit. ajakiri. Seinaleht ergutab õpilasi kirjanduslikele — aja-

kirjanduslikele harrastustele, juhib mõttepingutustele, aitab kaasa silmaringi ja huvialade avardamisele, seda mitte ükski aktiivselt kaasatöötajate, vaid ka kogu õpilaspere — lugejaskonna suhtes.

Seinalehes tuleb näha — eriti keskkoolis — üht vahendit kodanikuksvatuse põhimõtete taotlemiseks.

Loomulikult tuleb siingi hoiduda liialdamisest ning jälgida, et see üritus ei muutuks koormavaks ega takistavaks igapäevasele õppetööle.

KIRJANDUSE ARVUSTUSI JA ÜLEVAATEID

E. MURDMAA

Noorte ajakirju

Ei saa kurta, et meil vähe oleks noorteajakirju ja -lehti. Mu ees laual seisavad „Eesti Noorus“, „Meie Noorus“, „Viiking“, „Päike“ ja „Õpilasleht“. Neid on veelgi kaunike hulk olemas, mis ilmuvad ühes mitmesuguste ajakirjade ja ajalehtedega. Eesti Noorte Punase Risti ajakirjast „Meie Noorusest“ oli lühidalt juttu „Kasvatuse“ 1. numbris. See kord mõni sõna „Eesti Noorusest“.

„Eesti Noorus“ ilmub kord kuus Tallinnas (Lembitu 20), tegev-

toimetaja H. Tarand, vastutavtoimetaja A. Meikop, väljaandja ÜENÜ Keskjuhatus. Tellimise hind: aastas Kr. 2.50, poolaastas Kr. 1.50, 3 kuud 75 senti.

Ajakiri ei ole määratud algkooli õpilastele, kelle jaoks ta on liiga raske — ka vanemate klasside õpilastele. Kuid ajakiri ei olegi nende jaoks mõeldud. Ta on selle noorsoo ajakiri, kes juba on kooli lõpetanud. Kuid kas ta ei ole — vähemalt osaliselt — ka neile raske? Oma väite tõestuseks esitan paar kohta „Eesti Nooruse“ m. a. 12. numbrist:

„Kirjanduses, sõnakunstis, tajume melooduslisi (pro looduslikke, E. M.) lainealuseid raskesti. Ta (kes? E. M.) käsitab ruumiliselt ja ajalisel laiul alul. Aga seda laiema piirid on tal ka kõrvalekaldumiseks oma normaalsest iseloomust ja ülesandest. Enam kui mujal seisab siin tõelise kunsti saladus „igavese elu sõnades“, — nois psüühika nootides, mis ikka ja alati helisevad samas toonis, sama lainesagedusega. Tabades joont, mis on pärit elu ürgsusest, igaviklusest, sunnib ta lugejat teadvuslilist (pro teadvuslikult, E. M.) ja teadvusetult joonduma sama elu igaviklusega — seadustega, mis hoolimata kõigist füüsilisist ja psüühilisist detonatsioonidest elu alal hoiavad ja edasiareneda (pro edasi areneda, E. M.) lubavad (minu sõrendus siin ja eespool, E. M.).“

Tsitaat on võetud H. Ranna kirjutisest „Kelle juure peame minema?“ Teine näide:

„Seega on küsimuse põhilaad sügavalt filosoofiline, millist enne kõike muud johtuvad järgnevad esmajärgulise tähtsusega seigad:

1. ...

2. otsusele inimkeha arendamise sihtide kohta tuleb esialgu otsida vastet filosoofia empiiriisile nähtusile põhinevais isis, seega normatiivsete väärtusteooriate, eetika ja esteetika valdkonnist.“

Viimane tsitaat on võetud Ilmar Mikivere kirjutisest „Kehakultusest ja kehakultuurist.“

Tohiks selge olla, et sarnased kirjutised vähemalt algkooli haridusega noortele liiga raskesti seeditavad on.

Joh. Käis: Loenguid ja kokkuvõtteid I. 200 lhk., hind 2 krooni. Raamat on mõeldud eeskätt E. Ö. Liidu täienduskursustest osavõtjale, kuid väga soovitav on ta ka neile õpetajaile lugeda, kellel

polnud võimalik kursustest osa võtta, kuna raamat sisaldab ju kursuste loenguid ja kokkuvõtteid. Raamatu sisuga tutvumiseks esitan tähtsamaid osi tema sisukorrast:

K. M i h k l a : Eesti nüüdiskirjandus (Kirjanduse pedagoogilisest väärtusest ja kirjandusvooludest, kirjanduse käsitlemine, uusromantiline lüürika, uusromantiline eepika, uusrealistlik kirjandus, noorsookirjandust ja lõppvaatlusi).

H. K õ i v a : Aiatöö metoodika.

A. V a i n o l a : Kooliaedade praktikast.

Joh. K ä i s : Õpetuse ühtlustamine üldõpetuse põhimõttel.

A. M ö l d e r : Kirjatehnika.

J. V a h t r a : Joonistamine algkoolis, eriti algastmel.

L. P ä r l : Tööõpetus: Töid tütarlastele 3. ja 4. õppeaastal.

H. V a m m u s : Töödest poistele.

Nagu sellest kokkuvõtlikust loetelust näha, peaks raamat suutma õpetajaid huvitada.

VÄLISMAALT

SOOME:

Keskkooli reform.

Soome eduskonnale on valitsuse poolt esitatud keskkooli reformi eelnõu, mille järgi keskkooli aluseks oleks rahvakooli 4 klassi. Keskkoool ise oleks 7-aastase kursusega, seega ühe aasta võrra lühem praegusest keskkoolist. Keskkoool jaguneks 4-klassiliseks keskkooliks ja 3-klassiliseks gümnaasiumiks. Keskkoooli kursuse lühendamist ühe aasta võrra tahetakse kompenseerida sellega, et õppepäevade arvu pikendatakse 200-le, nii et õpetus uues keskkoolis algaks 20. augustil senise 1. septembri asemel. Reformi küsimus on välja kutsunud elavaid vaidlusi eduskonnas kui ka ajakirjanduses.

Vennasrahva koolide tervitusi Eesti koolidele.

Eesti iseseisvuspäeva puhul on rohkesti saabunud tervitusi meie koolidele ja õpetajaile Soome koolide õpilasilt ja õpetajailt. Nii on näit. Salo kooli õpilased eesotsas õpetaja Mannisega lähetanud tervelt kolmekümnele meie algkoolile kirjalikke tervitusi.

Iseseisvuspäeva tervitusi Eesti õpetajate Liidule Soomest.

Soome Rahvakooliõpetajate Liidu poolt saabus Eesti Õpetajate Liidule järgmine telegramm:

„Eesti iseseisvuspäeval lähetavad Soome õpetajad hõimuaatest hingestatud tervitusi vennasmaa õpetajaile.

Soome Rahvakooliõpetajate Liit.

Alanne, Miettinen.“

Eesti-Soome kultuurilistest üritustest.

3. märtsil k. a. peeti Helsingis haridusminister Hannula juhatusel Soome-Eesti kultuurkonventsiooni segakomitee koosolek, millest võttis osa Eesti esindajana ka saadik Möllerson. Otsustati:

- 1) anda 20 stipendiumi Soome keskkooliõpilastele Eesti-Soome õpilaspäevadest osavõtmiseks;
- 2) määrati Eesti-Soome koolikongressi Soome toimkonnale toetust 4 lektori saatmiseks kongressile;
- 3) määrati toetust Soome Rahvakooliõpetajate Liidule ja Jatkukooliõpetajate Ühingule eesti keele kursuste korraldamiseks;
- 4) määrati toetust kutsekooliõpetajaile Eesti matka jaoks;
- 5) määrati toetust Indreko raamatu „Eesti ürgaeg“ soomendamiseks.

Soome õpilased soovivad kirjavahetust eesti õpilastega.

Eesti Vabariigi aastapäeva puhul on paljud soome õpilased soovinud lähemalt tutvuda eesti õpilastega ja nendega kirjavahetusse astuda. Kirjavahetust soovijate õpilaste nimed ühes aadressidega tuleksid saata kas E. Õpet. Liidule (Pühavaimu 11, Tallinn) või Soome Rahvakooli Õpetajate Liidu Eesti Toimkonna juhatajale (mag. Kerttu Mustonen, Kapteenikatu 3 C, Helsinki). Oleks soovitav, et õpetajad selles ürituses kaasa aitaksid ja ühtlasi hoolitseksid selle eest, et soome õpilaste kirjad ei jääks vastamata.

LÄTI:

Raamatute ja õppeabinõude annetamine koolidele.

Nelja aasta eest 28. jaanuaril Läti president Ulmanis pöördus rahva poole „sõbraliku üleskutsega“, et iga lätlane peaks meeles pidama oma esimest kooli raamatute ja õppeabinõude annetamisega. Selgub, et nelja aasta jooksul on selle üleskutse põhjal koolidele annetatud poolteist miljonit raamatuid, üle neljatuhanda maali ning reproduktsiooni, 90 skulptuuri, 120 raadioaparaati, 8 klaverit ning harmooniumi, 190 arstikappi ja suurel hulgal muid õppevahendeid. Iga Läti kool on seega saanud umbes 400 raamatut.

SAKSAMAA:

Õpetajate osavõtt välismaistest kongressidest.

Kolmanda Riigi haridusministeerium tuletab õpetajatele meelde, et vastavalt ministeeriumi 1935. a. otsusele tuleb õpetajatel, kes soovivad osa võtta rahvusvahelistest teaduslikest või pedagoogilistest kongressidest, enne haridusministeeriumilt luba küsida.

Riigiametnikud ei tohi ilma ministeeriumi loata abielluda.

Õpetajad, kes tahavad abielluda, peavad enne, vastavalt riigiametnikkude kohta käivatele määrustele, tõestama oma tulevase naise aaria päritolu. Türingeni haridusministeerium tegi teatavaks, et iga ametnikku, kes abiellub ilma ministeeriumi loata, karistatakse distsiplinaarkorras.

„Reichsnährstand'i“ üleskutse peale väga palju ametnikud otsustasid abistada kartulivõtmist makstes osa palgast nats.-sotsialistlikku Talveabi fondi.

Natsionaal-sotsialistlikul õpetajate Liidul

on praegu neli suurt raamatukogu. Kõige suurem neist on Hans Schemm'i nimeline Leipzgis. Berliini õpetajate raamatukogu sisaldab 178 000 köidet,

Müncheni raamatukogu — 79 000 köidet ja Hamburgi raamatukogu — 230 000 köidet.

NORRA:

Õpetajate Liit koolifilmidest.

Norra Õpetajate Liit korraldas suure propaganda-koosoleku, et organiseerida koolifilmide produktsiooni. Saksamaalt saab osta 178 filmi algkooli jaoks, 200 filmi teise astme koolide jaoks ja 30 või 40 filmi kutsekoolidele. Norra filmiseltsil on 40 filmi, mille paljundamise õigused ta on omandanud. On tarvilik, et kooliraadio ja film töötaksid käsikäes.

Haridusministeerium kutsus kokku nõupidamise, et leida abinõusid kodumaa kaupade tarvitamise tõstmiseks. Kogu sissevedu ületab väljaveo 50—60% võrra. Nõupidamisel koostati üleskutse õpetajaile, et nad selgitaksid olukorda õpilasile ja soovitaksid õpilaste vanemaile tarvitada Norra kaupu. On väljakannatamata, öeldi nõupidamisel, et ajal, mil Norras on 60 000 töötatöölist, tarvitada veel välismaal valmistatud tarbeid.

Kooliõpilaste vahetus.

Enam kui 100 taani kooliõpilast — 11—15-aastased — reisisid Londoni, kus nad võeti vastu külalistena inglise perekondades. Taanlased jäid mitmeks nädalaks Inglismaale ja võtsid siis kaasa oma võõrustajad Taanimaale, kus need omakorda viibisid nädalaid. Reisu ja muud kulud tulid 80 kr. lapse kohta.

Norra koolid kavatsevad korraldada samasuguseid vahetusi Skandinaavia maade vahel, kus kulud ei tõuseks üle 50—60 kr.

Oslo eine.

Praegu korraldatakse ankeeti, et jõuda selgusele, kui paljudes Norra algkoolides antakse õpilasile nn. „Oslo einet“ ($\frac{1}{3}$ liitrit värsket piima, $\frac{1}{2}$ apelsini või mõnda muud puuvilja, võileib juustuga, üks toores porgand ja septembrist maini annus kalarasva). See eine on tunnustatud kõige paremaks. Oslos annavad seda lastele pooled algkoolid.

ROOTSI:

Eine.

Rootsi Õpetajate Liit pooldab algkoolides õpilastele eine andmist, on aga selle vastu, et õpetajad oleksid kohustatud neid eineid korraldama, toitu valmistama ja järeelvalvet pidama.

Koolistreik.

Osterakeri koolistreigi järele kohalik politsei otsustas määrata neile vane maile, kes oma lapsi kooli ei saatnud, 50 kr. trahvi.

Selma Lagerlöfi 80. a. süüripäev.

Terve maailm, eriti aga muidugi Rootsi ja rootsi kool pühitsesid Selma Lagerlöfi 80 a. süüripäeva. Kool võlgneb temale eriti palju ta „Nils Holgerssoni imeliku reisi“ eest.

Kooli ekskursioonid.

Rootsi Õpetajate Liidu büroo on koostanud kooliekskursioonide ja vabaõhu kehaliste harjutuste kava. Kava näeb ette 15 tervet päeva nende jaoks,

mis jaotatakse ära kuudele. Iga päev vabas õhus asendab päeva klassis. Valitakse eeskätt päevad, kus õpilastel ei ole käsitöötunde.

BULGAARIA:

Bulgaaria Lugemistubade Liit pidas kongressi, kus anti ülevaade Liidu tööst. 1937. a. oli Bulgaarias 3028 lugemistuba, millest 2393 on organiseeritud Liidu poolt. On korraldatud 14 500 loenguteõhtut 1 300 000 kuulajaga, 7640 piduõhtut. Liidu 47 kino on annud 11 750 etendust. Raamatukogudes on 1 800 000 köidet, millest 950 000 on antud lugeja 580 000 isikule.

Rahvusvahelise Õpetajate Liitude Föderatsiooni kongress

peetakse käesoleval aastal juulikuul lõpul Bukarestis. Kongressi kavas on peale muu kolm tähtsat küsimust:

1. Millisel määral suudab kool lastes kasvatada riigikodaniku ja inimese kohusetunnet.
2. Kollektiivne õpetus ja lapse vaba areng.
3. Koolivaheaegade organiseerimine.

Föderatsiooni juhatus kongressist oma liikmeile teatades avaldab lootust, et kongressist rohkel arvul osa võetakse arvesse võttes rasket rahvusvahelist olukorda ja õpetajakutse tähtsust rahvusvahelise koostöö säilitamisel.

KROONIKA

EESTI-SOOME KOOLIKONGRESSI PEATOIMKONNA KOOSOLEK.

17. veebruaril s. a. peeti E. Õpet. Liidu ruumes Eesti-Soome koolikongressi peatoimkonna koosolek, mille päevakorra küsimustest võiks mainida järgmisi:

1. Kongressi autoimkonda on palutud ja on nõusoleku andnud haridusminister A. Jaakson, Soome saadik minister P. J. Hynninen ja Tartu linnapea A. Tõnisson.

2. Peatoimkonna koosseisu täiendati toimetaja K. Olliku juurdekutsumisega, kes ka on andnud selleks oma nõusoleku.

3. Soomest on teatatud, et nende peatoimkond on moodustatud järgmises koosseisus: dir. A. Salmela, dr. A. Huuskonen, koolinõunik J. Laurila, rektor V. Musikka, õpetaja N. Oksanen, õpetaja U. Miettinen (Soome Rahvakooliõpetajate Liidu sekretär), magister K. Mustonen, õpetaja S. Koivulehto ja juhataja Paavola. Kutsekooliõpetajate esindaja on veel lahtine.

4. Soome peatoimkonna sekretär mag. K. Mustonen on teatanud, et neile on vastuvõetav kongressi ajaks 17., 18. ja 19. juuni ja kohaks Tartu. Loenguid sooviks nad kuulda meie referentidelt teemadele: 1. Eesti koolinõorsoo vahaharrastused. 2. Eesti koolireform. Teiste loengute kohta soove ei ole avaldatud.

Peatoimkonna arvates võikime refereerida veel järgmistele

teemadele: 1. Laulu- ja muusikaõpetus Eesti koolis. 2. Loodusõpetusest (või kooliaianudusest). 3. Eesti varemast ajaloost.

5. Algkooliõpetajate harrastusringis võiksid aset leida järgmised loengud ja algatusküsimused: 1. Poiste käsitöö Soome algkoolis (Kaisla, Mattila). 2. Kooliuuendusest Eestis (Käis). 3. Karskuskasvatustöö (Nurmi). 4. Õpetajate vahetusest ja õpilaste kirjavahetusest (Mustonen, Horm). 5. Kinotund. 6. Kooliorkestrite esinemine. 7. Näitetunde (võimaluse korral).

6. Peatoimkonna poolt kinnitati näituse toimkonna koosseis: J. Käis, J. Lang, J. Port. Otsustatakse vastavate alade esindajate ettepanekul näitusest välja jätta täiendus-, kesk- ja kutsekoolid. Peatoimkonna arvates eksponaadid tuleksid hankida peamiselt kohapealt ja lähemast ümbrusest. Ainult puuduvad esemed lünkade täitmiseks tuleksid hankida kaugemalt. Noorte organisatsioonide väljapanijaks otsustatakse paluda HM-i Noorsoo ja Vabaharidustöö Osakond. Riigi Ringhääling on nõusoleku andnud esineda näitusel eksponaatidega kooliraadio alalt.

7. Peale näituse toimkonna kinnitati järgmised alatoimkonnad:

1. Üldtoimkond: insp. J. Lang (juhataja), J. Käis, A. Koskel, E. Valdas, E. Looga (üldtoimkonda kuuluvad kõikide teiste alatoimkondade juhatajad).

2. Korteritoimkond: A. Koskel, J. Tölp, O. Eemois, G. Kuldvere, L. Raun, A. Raielo, P. Epler.

3. Matkatoimkond: E. Valdas, A. Viirmaa, K. Neuman, M. Veljema, E. Markus, J. Karma.

4. Meelelahutuse toimkond: E. Looga, E. Saral, J. Kõosaar, S. Vaitmaa, K. Ader.

Toimkondadel on õigus liikmeid juurde kopteerida.

ELAV OSAVÖTT ÕPETAJATE LAULUKOORIST.

Ülesantud tähtjani — 1. märtsini s. a. — on E. Õpet. Liidu büroole teatanud umbes 300 õpetajat, et nad soovivad astuda Õpetajate Laulukoori liikmeks. Kuna Liidu sekretariaat ei teadnud loota nii elavat osavõttu ja laskis noote paljundada 300 eksemplari, siis on võimalik, et hilisemad registreerujad — pärast 1. märtsi — saavad noodid kätte hiljem. Noodid saadetakse kätte esimeses järjekorras neile, kes osa võtavad juba esimestest harjutustest kevadpühade vaheajal enne laulu- ja muusikaõpetajate kongressi.

KUNSTIKOMITEE HARIDUSMINISTEERIUMI JUURDE.

Vabariigi Valitsus otsustas asutada Haridusministeeriumi juurde Kunstikomitee, arvates 1. märtsist k. a., kelle ülesandeks on kunstide arendamine, kunstiteoste säilitamine ja levitamine ning kunstikultuuri edendamise eest hoolitsemine.

Kunstikomitee koosneb esimehest, abiesimehest ja kuuest liikmest. Komitee esimeheks on haridusminister, abiesimeheks Haridusministeeriumi teaduse ja kunsti osakonna direktor. Komitee liikmed määrab Vabariigi Valitsus haridusministri ettepanekul. Peale alaliste liikmete komiteel on kaastöölised, kes nimetatakse haridusministri poolt.

EESTI ÕPETAJATE LIIDU ESIMEES VABADUSSÕJA MONUMENDI PEAKOMITEE LIHKMEKS.

Kirjaga 22. veebruarist s. a. on Eesti Õpetajate Liidu esimees Enn Murdmaa minister Oidermaa poolt kutsutud osa võtma Vabadussõja Üleriikliku Monumendi Püstitamise Peakomitee töödest liikmeõigusega.

KINOKOMISJONI TEGEVUSEST.

HM-i juures moodustatud kinokomisjoni tegevusest oleks nimetada:

1. On otsustatud luua kinofilmide keskus „Eesti Kultuurifilmi“ juurde, milline asutus sellega ka nõus on.
2. On koostamisel kinofilmide keskuse kodukord, mis sisaldaks laenutamistingimused ja muud vajalikud määrused.
3. On selgitatud projektorite valiku ja hindamise küsimust.
4. On astunud samme filmilao soetamiseks. Kõige pealt koostatakse välismaalt tellitavate filmide nimestik.

Arvata võib, et alates tulevase õppeaasta algusest meiegi kuulume maade hulka, kus töötab koolikino. Esialgu suudetakse filme soetada muidugi üsna vähesel määral, kuna ju ka aparate esialgu on vähe. Tahetakse asja korraldada nii, et iga kool, kus on projektor, saaks ühe kava nädalas. Lähemal ajal määratakse kindlaks projektorite tüübid, mis võiksid koolis tarvitusele tulla. Nende hinnangud avaldatakse HM-i Teatajas. Ei oleks soovitav soetada juhuslikke aparate, kuna halb aparaat võib hävitada filmi. Oleks soovitav, et koolid enne aparate tellimist pöörduksid „Eesti Kultuurifilmi“ poole, kust nad saaksid kasulikke näpunäiteid aparate omaduste ja hindade kohta.

JOHANNES KIIVET 60-AASTANE.

10. veebruaris s. a. pühitses oma 60. sünnipäeva Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonna direktor Johannes Kiiwet.

J. Kiiwet lõpetas cand. math. aukraadiga Peterburi ülikooli füüsika-matemaatika teaduskonna ja sooritas aasta hiljem sama ülikooli juures gümnaasiumiõpetaja kutse.

Kiiwet on kauemat aega töötanud Haridusministeeriumis: 1919.—1920. a. Kutsehariduse Osakonna juhatajana ja 1923. aastast kuni siiani haridusnõunikuna, koolide peainspektorina ja Kutseoskuse Osakonna abidirektorina. Meie kutsehariduse korraldamise alal on Johannes Kiivetil suured teened.

JÜRI UUSTALU 50-AASTANE.

4. veebruaril k. a. peeti Silla koolimajas Kullamaa Õpetajate Ühingu erakorraline peakoosolek. Peale koosoleku lõppu korraldasid kohalikud organisatsioonid aktuse Silla algkooli kauaaegse juhataja Jüri Uustalu 50. sünnipäeva tähistamiseks. Rohketes sõnavõttudes ning tervitustes kriipsutati alla juubilaril suuri teeneid oma kodukoha haridus- ning seltskondlikus elus.

Jüri Uustalu tegevus ulatub aga palju kaugemale oma kooli ümbrusest. Riigikogu liiknena ta on osa võtnud hariduselu korraldamisest meie iseseisvuse esimestel aastatel. Ta on Eesti Õpetajate Liidu kauaaegne ja agar tegelane. „Kasvatuses“ on ta nii mõndagi küsimust valgustanud tegeliku koolimehe seisukohast. Loodame, et ta seda teeb ka tulevikuski.

PAUL MÄGRAKEN 60-AASTANE.

4. märtsil k. a. sai 60-aastaseks Vestholmi gümnaasiumi direktor Paul Mägraken.

P.Mägraken lõpetas 1928. a. Tartu Ülikooli majandusteaduskonna. Töötas õpetajana Treffneri gümnaasiumis Tartus. 1930. a. kutsuti ta Haridusministeeriumi Koolivalitsuse direktori kohale, millises ametis töötas kuni 1936. aastani, mil ta asus Vestholmi gümnaasiumi direktori kohale.

SAAREMAA GÜMNAASIUMI 20. AASTAPÄEV.

Saaremaa gümnaasium pühitses 11. veebruaril oma 20. aastapäeva. Huvi-tava ülevaate kooli tegevusest andis dir. E. Pukk, millest nähtub, et suurem osa kooli lõpetajaist (613 isikust) on oma haridust jätkanud kõrgemais õppe-asutustes ja et kool on andnud meie kodumaale rea silmapaistvaid tegelasi.

UUS KOOLIMAJA LAGEDIL.

Oleme rikastunud jällegi uue, ajakohase koolimajaga Lagedil. Uue kooli-hoone pühitsemine oli 26. veebruaril. Maja hakati ehitama juba 1936. aastal. Ta valmis käesoleva aasta alguseks. Majal on elektriseade, keskküte ja vesi-varustus. Ta läks maksma 67.500 krooni. Uue haridustempli avaaktusel viibi-sid ka peaminister K. Eenpalu, haridusministri abi V. Päts ja Harju maa-vanem Ruus, kes andis üle koolijuhatajale ümbriku, mille sisu läheb kooli-maja ümbruse kaunistamiseks.

ALGKOOLIÕPILASTE PÕHILAUUVARA.

E. Õ. Liidu laulmise õppekorralduse toimikond koostas algkooli põhilaulu-vara, mis sisaldab peale kohustusliku hünni ja „Elagu“ järgmised 22 laulu:

1. Eesti lipp,	12. Ühte laulu,
2. Süda tuksub,	13. Pulmalust,
3. Kallis kodu,	14. Õrn ööbik,
4. Kui Kungla rahvas,	15. Minge üles mägedele,
5. Üles, üles,	16. Miks sa nutad, lillekene,
6. Ema süda,	17. Kus on kurva kodu,
7. Õnne, Eesti,	18. Ei saa mitte vaiki olla,
8. Kus Põhjalahe kohiseb,	19. Kuldrannake,
9. Öhtu rahu,	20. Isamaa ilu hoiledes,
10. Laul langenud kangelastele,	21. Isamaale,
11. Kaunimad laulud,	22. Su Põhjamaa päikese kullas.

Nüüd on HM-i Kooliosakond ülaltoodud lauluvara nimestiku avaldanud HM-i Teatajas ja on see nimestik kehtiv käesolevast õppeaastast alates.

KOOLIPINKIDE STANDARDIMINE.

Ratsionaliseerimise Komitee on seisukohale asunud, et koolipingid tulek-sid standardida, mis tooks kaasa pinkide hindade alanemise. Tuleks kindlaks määrata 3—4 suurust. Vanemais klassides võiksid tulla tarvitamisele ka hari-likud lauad toolidega. (Miks ainult vanemais klassis võiksid tarvitusele tulla harilikud lauad toolidega? On ju viimasel ajal hakanud maad võtma arva-mine, et harilikud lauad toolidega — ja just ühele õpilasele määratud — võiksid väga hästi tarvitusele tulla ka juba 1. õppeaasta klassides. Sääraseid koole olen välismaal küllalt näinud, kus pole üheski klassis enam vanu tra-ditsioonilisi koolipinke. E. M.)

KUTSEKOOLID 1938/39. ÕPPEAASTAL.

Haridusministeeriumi andmeil on meil käesoleval õppeaastal kutsekoole ja nende õpilasi:

		Koolide arv	Meesõpil.	Naisõpil.	Kokku	kooli kohta Keskmiselt.
1. Põllumajanduslikud	õppeasutised	42	1152	462	1614	38,5
2. Tehnilised ja tööstusl.	„	56	3706	2325	6031	108
3. Majanduslikud	„	22	1034	1450	2484	113
4. Kodumajanduslikud	„	31	—	1250	1250	40
5. Eritüübilised	„	3	—	—	75	38,5
Kokku		153			11454	75

TALLINNA ALGKOOLIDE KONTSERT.

Pühapäeval, 12. märtsil s. a. kell 12 toimus Tallinnas Estonia kontsertsaalis linnaalgkoolide kontsert. Kavas oli nooremate ja vanemate klasside õpilaskooride esinemine ühe-, kahe- ja kolmehääleliste lauludega õpetaja Sillari, Mesiäineni, Leinuse ja Helila juhatusel, peale selle II algkooli orkestri esinemine õpet. Valdmaa juhatusel ja lavapilt „Ilulaul“ XXI algkooli õpilaste poolt. Osavõtt oli ülirohke. Kõik ettekanded võeti vastu soojade poolehoiu-avaldustega. Kord oli hea.

J. PARIJÖE „TERASPOISS“

on hiljuti ilmunud poola keeles. Kuuldavasti ilmub see teos ka soome, ungari, prantsuse ja rootsi keeles.

3. Eesti-Soome koolikongressi ajal korraldatava koolinäituse kava

Koolinäituse eesmärgiks on tutvustada külalisi meie hõimumaalt, Soomest, samuti Eesti koolitegelasi ja kõiki koolielust huvitatuid meie kooli tööga ja püüetega uuenduspedagoogika põhimõtete teostamisel kasvatus- ja õppetöös.

Piiratud ruumide ja aineliste võimaluste tõttu tuleb näituse korraldamisel pearõhk asetada mitte esemete hulgale, vaid nende väärtusele — uudsus, algupära, huvitav sisu, puhtus, korralikkus.

Algõpetus 1. ja 2. õppeaastal.

1. Üksikute üldõpetuse teemade läbitöötamine: käsitluse üldskeem, vaatlused, õppejutt koduloolisel ainel (kas kokkuvõttena või üksikasja-

lise protokollina, emakeele- ja arvutusõpetus, joonistamine, tööõpetus, laul ja mäng seoses koduloolise ainega. 2—3 õpilase tööd valitud teema alalt.

2. Õpetaja töökava 1.—2. õppeaastal üldõpetusena.

3. Moodsaid töövahendeid ja -võtteid lugemis-, kirjutamis- ja arvutusõpetuses.

Algkooli 3.—6. õppeaasta.

1. Üksikute teemade metoodiline läbitöötus ühes siia kuuluvate töövahendite ja õpilastöödega. Eriti soovitatavad oleksid teemad, mille käsitlusel on teostatud keskustus teiste aladega. Sel juhul kujutatagu keskustust ka üldskeemina.

2. Õpetajate töökavu.

3. Individuaalse tööviisi rakendus tööjuhatuste menetlusel (tööjuhatused, vaatlusvihud ja -tabelid, brošüürid jne.). Õpilaste iseseisvaid töid seoses klassiõpetusega.

4. Rühmatööd, nende üldine korraldus, tööteeme, õpilastööde näiteid.

5. Uudistöid ja -võtteid joonistamise ja käsitöö alalt.

6. Märkus: Joonistamise, samuti käsitööõpetuse süsteemi võib esitada vastavalt koostatud albumina.

Kooliaiad.

1. Ülevaateid aiatöö korraldusest, töökavu, eelarveid, kokkuvõtteid.

2. Pilte ja plaane: näitlikke plaane-mudeleid.

Kehaline kasvatus.

Võimlemisruumide sisustus (piltides), tabelitena; mänguväljakud (plaane, pilte).

Õpilaste toitlustamine ja internaadid.

1. Eelarveid, kokkuvõtteid, söögisedeleid.

2. Üldine korraldus, internaatide sisustust, pilte.

Õpilaste vabaalgatuslikust tegevusest.

1. Õpilasingide või -organisatsioonide põhikirju või kodukordi, töökavu, valmistatud töid, pilte ja ülevaateid ringide tegevusest (tegevusraamatud, matkaalbumid, sport jne.).

2. Kirjavahetus (või tööde vahetus) teiste koolidega kodumaal ja Soomes (mappidena, albumitena).

3. Seinalehti ja ajakirju-albumeid.

Märkus: Et ruumipuudusel võib-olla ei saa kõiki seinalehti seinale paigutada, on soovitatav neid ka albumi kujul valmistada.

4. Koolikooperatiivide tegevusest: üldine korraldus, eelarveid ja kokkuvõtteid, arvepidamine, pilte.

5. Teisi vabaharrastusi (osavõtt kodukultuuritööst, orkestrid jne.).

Üldist.

1. Koolimajade ehitustegevusest — arvulisi andmeid, uute koolimajade pilte, plaane, ehituseelarveid.

2. Moodsat sisustust — koolilauad (pildid, joonised), klassi- ja teiste ruumide üldpilte.

3. Kooli kodukorra määrusi.

4. Õpetajate loomingut.

Peale selle korraldab Riigi Ringhääling kooliraadio osakonna ja Haridusministeerium noorsoo-organisatsioonide osakonna.

S e l e t u s e k s.

1. Üldiselt on soovitav, et õpilastööd oleksid algupärased, s. o. mitte ümberkirjutatud näituse jaoks. Kuid seetõttu, et tuleb õpilase töödest valida teemakohaseid näiteid, on lubatav tööde ümberkirjutamine.

2. Kõik tööd olgu varustatud õpilase, klassi ja kooli nimega, peale selle kuupäevadega, nii et oleks näha ka töö käik ajalisel. Loomulikult peavad kõik tööd õpetaja poolt kontrollitud olema. Ka on tarvilik, et tööde juures oleks näidatud klassikomplektide koosseis: klassid ja õpilaste arv (näiteks: klassikomplekt I+II+II, 10+12+13=35 õpilast).

3. Eksponaatide korraldamisel peetagu silmas, et need saaksid hästi ülevaatlikud ja sobiks võimaluse korral ka seinale panemiseks.

4. Väljapanekute valmistamise ja Tartu saatmise kulud kannab väljapanek. Näituse korraldajad kannavad eksponaatide tagasisaatmise kulud.

5. Näituse korraldajad kohustuvad hoolitsema selle eest, et eksponaadid saadetakse korralikult tagasi, vältides eelmistel näitustel juhtunud vigu.

Näituse toimkond palub koolijuhatajaid saata kas koolide inspektorite kaudu või otse toimkonnale 15. aprilliks s. a. nimestiku nende väljapanekute kohta, millega kavatsetakse näitusel esineda. Ülesandmiste järgi võib siis otsustada, kas ei kujune näitus liiga suureks, nii et tuleb teostada valikut, või vastupidi — kas ei tule hoolitseda puuduvate eksponaatide juurdesoetamise eest.

Näituse toimkond: Joh. Käis (juhataja), insp. J. Lang ja dir. J. Port (peale selle koopteeritud liikmed). Aadress: Tartu, Linnakoolivalitsus.

„Kasvatus“ ilmub 10 korda aastas. Tellimishind: terve aastakäik 3 krooni, ½ aastakäiku 1 kr. 75 senti. Koos „Õpetajate Lehega“ aastas 6 kr. 50 senti.

Üksiknumber 40 senti.

Väljaandja: Eesti Õpetajate Liit, Tallinn, Pühavaimu 11.

Vastutav ja tegev toimetaja Enn Murdmaa.

Toimetuse kolleegiumi liikmed: H. Jänes, J. Käis, A. Varma.

Kõige maitavamad toidud ja
küpsised valmistate tarvitades

TAIMEVÕID

ASTA

Saada kõigis
toiduainete- ja
delikatess-
kauplustes

*

TAIMEVÕITEHAS

„OLIVIA“

Tallinn, Volta t. 3. Tel, 441-97

Vanim ja valikurikkam
matusetalitus

A. MELDORF

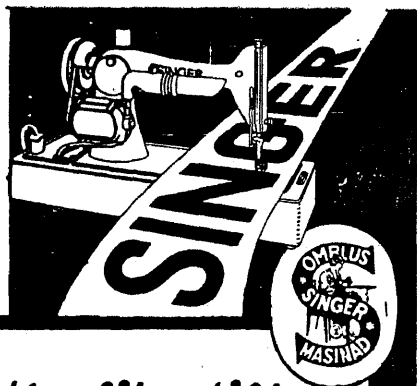
Tallinn, Sakala t. 28, tel. 463-33

soovitab suures valikus

hauariste

ning muid

hauakaunistusi

*Kvaliteedilt
vanaema-aegne —
ehitusviisilt
ülimoodne on*

SINGER

*õmblusmasin.
Seda tõendab
kogu maailm!*

Teos igale õppejõule!

ELSA KÖHLER

Aktiivsus- pedagoogika

Rootsi keelest A. MALLAR,

toimetanud JOH. KAIS.

224 lk. parimal paberil + 2 kriittahvlit.

Hind kr. 2.80

Saadaval kõikides suuremates raamatukauplustes

PEALADU:

„TÖÖKOOL“

TALLINN, PÄRNU MAANTEE 28

RAKVERE, TALLINNA 24

KAUNIS SUKK

> Bemberg <

Suikist[®]

O. KILGAS

KOGU MAAILMA

SUNDMUSTES
OLETE TEADLIK,
KUI LOETE

„PÄEVALEHT“

KIIRELT JA MAITSEKALT

VALMISTATAKSE TEILE

TRUKITÖÖD

KÕITETÖÖD

KLIŠEED

ETIKETID

JNE. JNE.

„PÄEVALEHE“ TRUKIKOJAS

TÄIELISED

**RAAMATU- JA KIRJUTUS-
MATERJALIDE KAUPLUSED**

PARNU MNT. 10 TALLINN PIKK TAN. 2